

Una gråhöger
Tunnar i ötte Björkman

Meddelande nr 6

Tåkerens

fältstation 1970

VERKSAMHETEN VID TÅKERNS FÄLTSTATION 1970.

Meddelande nr 6.

<u>Innehåll.</u>	<u>Sid</u>
Inledning	1
Översiktskarta för Tåkern	2
Vattenundersökning 1970 av Anders Wennström	3
Rödhuvad dykand i Tåkern av Berton Ringman	9
Bruna kärrhöken vid Tåkern 1970 av Göran Bergengren	10
Rufous or Eastern Turtle Dove by Tony Parsons	12
Tåkerns rastplatser för gäss av Bo Ebenman	13
Rördromsinventeringen i Tåkern 1970 av Ture Persson	14.
Inventering av skalbaggar, Coleoptera av Gunnar Björkman	16
Inventering av tofsvipa 1970 av Göran Bergengren	23
Knölsvanen i Tåkern av Bo Fahlander	25
Fynd av ägretthäger vid Tåkern av Göran Bergengren	27
Tåkerns kalkfuktängar av Lars-Åke Gustavsson	28
Kloralosförgiftning av brun kärrhök av Göran Bergengren	32
Miljöövervakning vid Tåkern av Bo Fahlander	34
Återfynd av ringmärkning av Göran Bergengren	35
Arter och artgrupper vid Tåkern av Christer Elderud	36

Omslaget och övriga illustrationer utförda av Gunnar Gebbe Björkman.

Denna publikation kostar 7:50 kr och kan erhållas genom insättande av beloppet på postgiro 26 34 96, Mjölby Biologiska Förening, 595 00 Mjölby. Föregående års publikationer kan i begränsad omfattning erhållas (nr 1 för 10 kr; 2 och 3 för 5 kr; 4 för 2:50 kr samt nr 5 för 7:50 kr).

STÖDJANDE MEDLEMSKAP erhålles genom insättande av 15 kronor på nämnda postgiro. Du erhåller då verksamhetsberättelsen från fältstationen och övriga meddelanden inom föreningen.

TÅKERNS FÄLTSTATION anställer under 1971 personal för verksamhet vid Tåkern. Kvalifikationerna torde framgå genom innehållet i denna skrift men även guideuppgifter kan komma ifråga. Logi tillhandahålles och eventuell ersättning kan avtalas.

Tåkerns fältstation förvaltas av Mjölby Biologiska Förening. Fältstationen drives av en särskilt tillsatt kommitté. Stationschef är Göran Bergengren, Slästorp Storgård, Åsbo, 595 00 Mjölby, telefon 0442/59017. Föreningens ordförande är Bo Fahlander, Sångarleden 35, Mjölby, tel. 0442/14270.

Inledning.

Tåkerns fältstation publicerar nu sin sjätte rapport rörande verksamheten vid Tåkern. Den mera allmänbiologiskt omspannande verksamheten, som inleddes mer genomgripande under år 1969 har fortsatt under det gångna året.

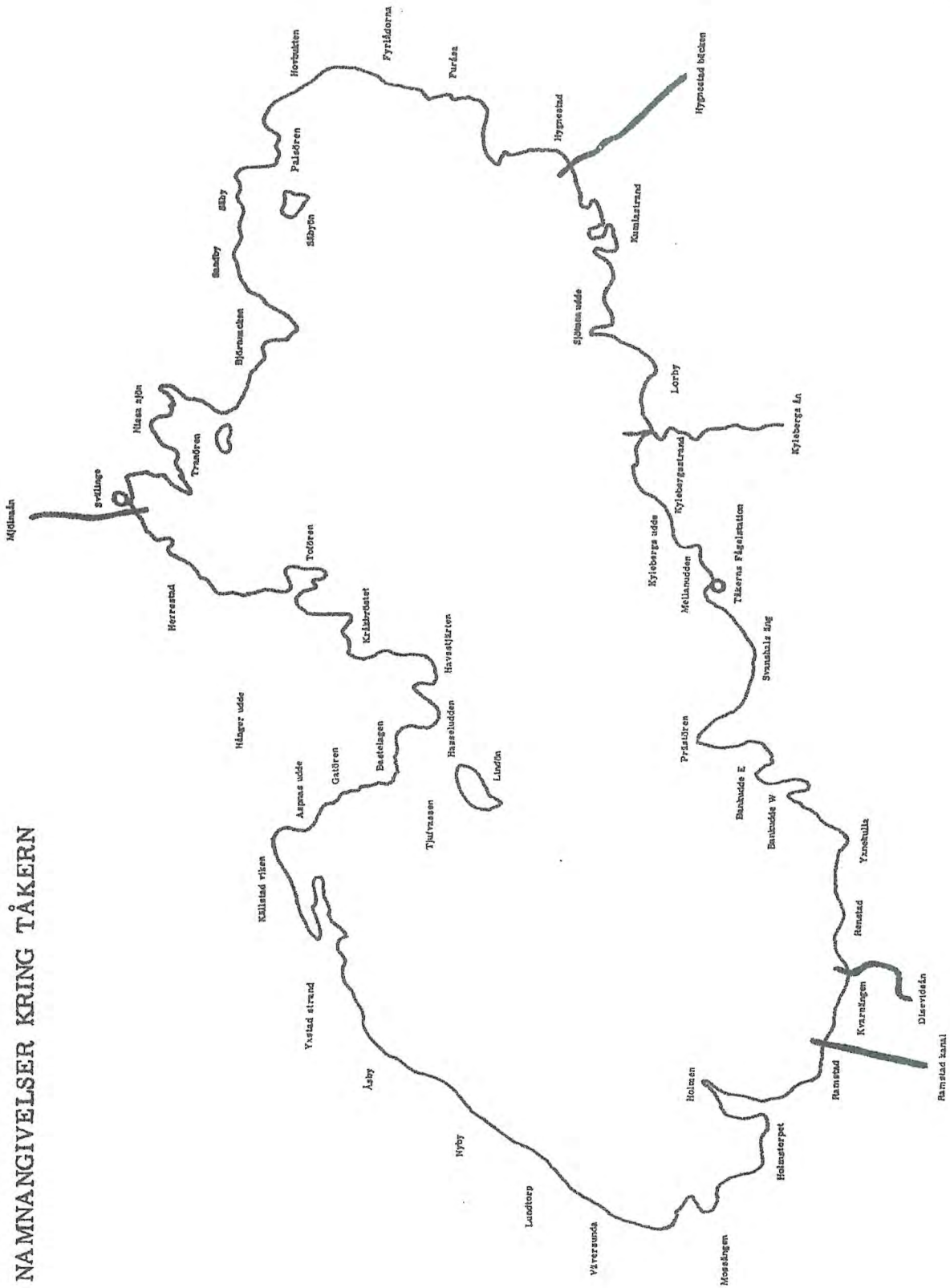
Ett allt fastare samarbete har knutits med biologer och andra intresserade även utanför den inre kretsen av fältstationens medarbetare. Det är glädjande att se hur vårt arbete vid Tåkern väcker ett allt större intresse utåt. Allt fler förrågingar om medverkan i olika undersökningar har inkommit. En droppe malört i bägaren är i stället, att de statliga myndigheterna - Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i länet - som ju givits särskilda uppgifter att verka för miljövård, inte visat någon större samarbetsvilja med fältstationen - och kanske med amatörer överhuvudtaget. Man har i det närmaste helt ignorerat fältstationens existens när det gäller insamlande av fakta rörande Tåkern, trots att man borde förstått att både ortsbor och de övriga, som verkar vid sjöns närhet sitter inne med kunskaper om sjön. Vi hoppas, att myndigheterna snarast ändrar taktik i detta avseende och breddar underlaget för insamlandet av fakta i miljövårdens intresse.

Kommittén för Tåkerns fältstation får slutligen tacka alla medarbetare för utfört arbete under år 1970 och riktar även ett varmt tack till de markägare runt Tåkern som välvilligt upplåtit mark för undersökningar och i övrigt visat intresse för verksamheten.

Kommittén för Tåkerns fältstation.

Göran Bergengren	Gunnar Björkman	Bo Ebenman
Christer Elderud	Bo Fahlander	Berton Ringman

VÄGLEDNING FÖR
NAMNANGIVELSE KRING TÅKERN

Vattenundersökning av Tåkern 1970. Anders Wennström.

Innan jag närmare går in på en redogörelse för den undersökning som har skett av Tåkern under detta år skulle jag helt kort och rent allmänt nämna något om sjöarnas hydrologi och det är då främst sjöarnas syresättning, som kan vara av intresse att omnämna. Vattnet har den största tätheten vid $+4^{\circ}\text{C}$. Detta medför under vintern och sommaren en stabil skiktning och då främst för vattenmassorna i djupare sjöar. Under sommaren bildas självfallet ett varmt vattenskikt i ytan. Under detta vattenskikt återfinns man ett annat skikt, som har ett snabbt temperaturfall och därefter ett kallt botten-skikt. Ytskiktet är förhållandevis rikt på det livsviktiga syret. Därunder avtar syrehalten och i en del fall råder total syrebrist i bottenvattnet, vilket förekommer bl.a. i Skogssjön i Mjölby. Den temperaturförändring som uppträder under hösten åstadkommer en blandning av vattenmassorna. Det syrerika och varma ytvattnet sjunker då till botten. Man kan säga att när sjön somnar och drar på sig istäcket före vintern tar den också ett djupt andetag och när den vaknar på våren och för undan täcket drar den även då ett djupt andetag (vattnet syresättes), sjön Tåkern har ett ringa vattendjup, ca. 0,5-1 m och därunder ca. 11 m slam och man kan därför säga att vårens och höstens djupa andetag endast är en kort flämtande andhämtning för denna sjö.

Vid provtagning den 28/2 av Christer Elderud och undertecknad togs syreprov, varvid en oroväckande låg syrehalt konstaterades. Istäcket var då 50 cm. På grund av den låga syrehalten 1,3 mg/l antogs att fiskdöd kunde inträffa. Detta blev också besannat när sjön drog av sig täcket på våren. I början av maj månad upptäckte nämligen Bo Ebenman m.fl. minst 1000 st. döda abborrar och gäddor vid Sjötuna ca. 1 km väster om Hygnestadbäckens utlopp i Tåkern. Någon egentlig katastrof har dessbättre icke inträffat, ty i vissa delar av sjön har tydligen fisken kunnat överleva.

Om syregashalten i ett vatten håller sig mellan 14 mg/l vid 0° och 9 mg/l vid 20° är det ur syre-hushållningssynpunkt goda levnads-betingelser för s.k. ädelfisk, men om halten syre underskrider 4-5 mg/l dör dessa fiskar. Vid en ytterligare minskning till 3 mg/l dör även den s.k. skräpfisken.

Provtagningar och analyser.

Provtagningar har skett vid tre tillfällen; nämligen den 28 februari, 2 maj och 5 september. Se bif. analysprotokoll.

Analyserna föranleder följande kommentarer:

Den 28/2

Syrehalten var låg, endast 1,3 mg/l. Förutom den tidigare omnämnda beskrivningen av en sjös vår och höstcirkulation kan följande allmänna synpunkter omnämnas, vilka även gäller för Tåkern.

Mänskliga avsöndringsprodukter och annat avfall, som avledes till en sjö kan medföra sanitära olägenheter av olika slag i form av dålig lukt genom förruttelse, produktion av illaluktande gaser, besvär av flugor o.dyl. samt husdjurssjukdomar, såsom dynt hos kreatur.

De biokemiska processerna i en sjö avspeglas allra tydligast i vattnets förändringar beträffande syrgashalten. I sjön försiggår en biokemisk uppbyggnads- och nedbrytningsprocess. Ur klorofyllförande alger och högre växter uppbyggs med hjälp av solljuset, en hel del komplicerade organiska ämnen från ett ringa antal enkla mineralämnen, samt vatten och kolsyra. Vid dessa uppbyggnadsprocesser, "assimilation" frigörs syre, varvid enkla sockerhalter bildas, som sedan omvandlas till ovan nämnda produkter. Detta kemiska förlopp kan åskådliggöras genom formeln: $6 \text{CO}_2 + 6 \text{H}_2\text{O} = \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 6 \text{O}_2$.

Algväxten medför således en ökning av vattnets syrehalt och därmed "friskhet". Tyvärr är detta ofta en "Döbelns medicin". Assimilationen försiggår endast vid ljustillflöde, och icke när sjön är isbelagd, ej heller nattetid och endast i några cm. djupt vattenskikt, medan bottenkiktet kan vara syrefritt. Reaktionen är i senare fall omvänd. (dissimilation). Syre förbrukas, kolsyra bildas och pH-värdet sänkes.

En dylik sönderdelning kan till en början ske vid närvaro av syre s.k. aerob sönderdelning. När sönderdelningen, på grund av starkt förorenat vatten, har förbrukat all syrgashalt i vattnet, inträder en s.k. anaerob sönderdelning. D.v.s. en nedbrytningsprocess utan närvaro av syre. Vid en dylik sönderdelning, som är ofullständig, bildas skadliga och illaluktande produkter t.ex. svavelväte. Vid stor förorening kan syreförbrukningen således vara av en sådan omfattning att syrehalten går ned till noll. I ett sådant vatten kan högre organismer ej leva. Om då syreförbrukningen är så stor att det "lagrade" syret i vattnet och det syre som tillföres från luften förbrukas, uppträder förenämnda olägenheter. Man kan m.a.o. säga, att syrehalten är ett mått på hälsotillståndet i en sjö. Vid en fysikalisk-kemisk undersökning är således undersökningen av syrgashalten en mycket viktig faktor.

Den 2 maj

Sedan sjön har befriats från sitt istäcke har vattnet blivit syresatt genom vinden och vågrörelserna.

Vid provplatserna norr om fågeltornet har således syrehalten stigit från 1,3 mg/l den 28 februari till inte mindre än 12,3 mg/l vilket betyder en 100 %-ig mättnadsgrad. Vidare kan nämnas att halterna tillförda mineralämnen från Hygnestadbäcken är tämligen höga.

Den 5 september

Provtagning och analyser företogs från Hygnestadbäcken, ett av Tåkerns tillflöden, samt från Mjölnaån vid Svälinge, Tåkerns utlopp till Vättern. Denna provtagning omfattade 12 st. analyser. Av intresse kan det vara att här omnämna halterna kolibakterier, som visade sig vara mycket höga i Hygnestadbäcken och relativt låga i Mjölnaån. Så var även förhållandet beträffande mineralämnen, varvid halterna totalfosfor torde förtjäna den största uppmärksamheten. Denna undersökning, liksom undersökning under föregående år, visar att Tåkern tillföres ett relativt stort fosfortillskott genom Hygnestadbäcken. Man kan dessutom dra slutsatsen att Tåkern är en "fosforfälla" om man jämför den utgående fosforhalten från Tåkern som vid provtagningstillfället var 0,04 mg/l i Mjölnaån och den ingående fosforhalten 0,92 mg/l från tillflödet Hygnestadbäcken.

Med anledning av årets undersökningar får man slutligen uttala den förhoppningen att det kommunala avloppsvattnet från Väderstad underkastas särskild behandling för fosforreduktion innan det avledes till Hygnestadbäcken, som utgör tätorten Väderstads recipient.

Analysprotokoll över undersökning av vatten från Tåkern.

Provet taget den 28/2 1970 av A. Wennström och Christer Elderud.

Kl. 10.45 - 11.30.

<u>Undersökning</u>	<u>Enhet</u>	<u>1</u>
Temperatur vid provtagning	°C ----	0,5
Vätejonkoncentration	---- pH	7,1
Syregas ----- O ₂	mg/l	1,3
BS 5 d 20° C -----	"	12

1. N. Fågeltornet

Väderlek: Klart, sol

Isens tjocklek: 50 cm.

Lufttemp. -10,5° C.

Analysprotokoll över undersökning av vatten från Tåkern m.m.

Provet taget den 2/5 1970 av Anders Wennström.

		kl. 13.00	13.40	14.30
<u>Undersökning</u>	<u>Enhet</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>
Temperatur vid provtagning	°C ----	7,4	7,8	9
Vätejonkoncentration	---- pH	7,5	7,4	7,4
Järn totalt ----- Fe	mg/l	0,05	0,3	0,2
Fosfor ----- PO ₄	"	<0,01	0,1	0,45
Ammoniumkväve ----- H ₄ N	"	0,2	0,4	0,5
Totalhårdhet, beräknade tyska grader		7,2	6,1	14,5
Zp-enheter		3000	3750	3750
Syrgas ----- O ₂	"	12,3	10,9	10,7
BS 5 d 20° C-----	"	3,5	2,2	2,4

1. N. Fågeltornet vid NÖ
2. Ramstadkanalen.
3. Hygnestadbäcken.

Analysprotokoll över undersökning av vatten från Tåkerns vattenområde.

Provet taget den 5/9 1970 av A. Wennström och Bo Fahlander.

		kl. 10.00	11.00
<u>Undersökning</u>	<u>Enhet</u>	<u>3B</u>	<u>4.</u>
Temperatur vid provtagning	°C----	11,2	13,0
Vätejonkoncentration	----pH	7,5	7,8
Coliforma bakterier membranfilter 35° 24 h	Ant.pr.lit.	22100	700
termotoleranta membranfilter 44° 24 h	Ant.pr.lit.	490	20
Järn totalt ----- Fe	mg/l	0,65	0,15
Fosfor ----- PO ₄	"	2,5	<0,1
Ammoniumkväve ----- H ₄ N	"	0,9	0,3
Totalhårdhet, beräknade tyska grader		21,3	6,2
Zp-enheter		4500	375
Syregas ----- O ₂	"	7,8	11,1
BS 5 d 20° C-----		5,3	3,1
Totalfosfor ----- P	"	0,92	0,04

3B. Hygnestadbäcken. Riklig algvegetation.

4. Mjölnaån vid Svältinge (fiskyngel).

Rödhuvad dykand (Netta rufina) i Tåkern.

Berton Ringman.

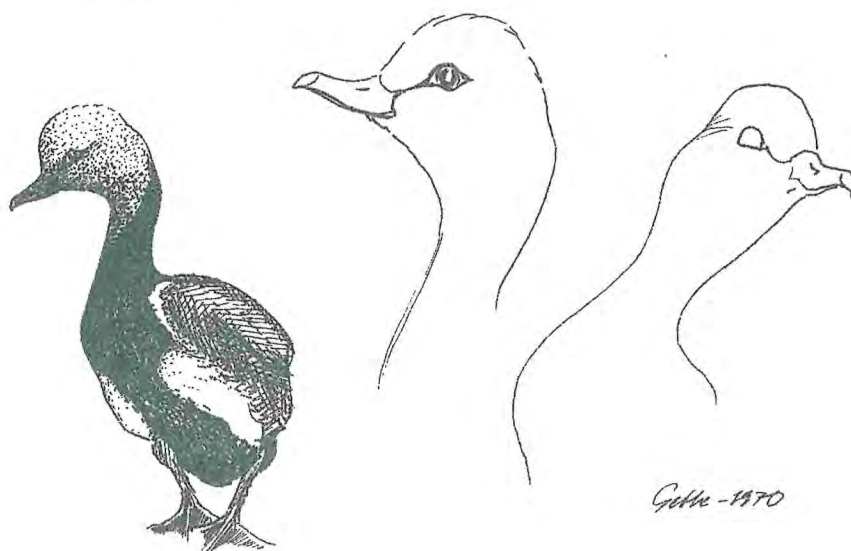
Onsdagen den 17 juni 1970 observerades en rödhuvad dykand i Tåkern. Det lär vara det första fyndet i Östergötland. En mycket grant färgad hane låg på blankvattnet utanför vassarna vid Tåkerns fältstation. Den celebra gästen kunde beskådas under hela påföljande dag av en skara lyckliga ornitologer. Fågeln försvann därefter.

Den rödhuvade dykanden är en av de största dykanderna; nästan lika stor som en ejder. Normallängden uppgives vara 56 cm. Hanen har röd näbb, klart rödbrunt huvud och lysande vita sidor samr är i övrigt brun och svart till färgen. Den skiljer sig från brunandsdraken genom det röda huvudet och de vita sidorna. Honan har diskretare färger och är enfärgat brun med ljusa kinder, som kontrasterar mot den mörkbruna hjässan. Hon skiljer sig från sjöorrrens hona genom det röda på näbben och den vita vingfläcken. I rugningsdräkten kan dock honan likna honan med undantag för den klarröda näbben.

Fågeln håller till i stora, vassrika sjöar och i bräckvatten. Mer sällan uppträder den i saltvatten.

I Europa häckar den rödhuvade dykanden i de södra delarna av medelhavsländerna, norra Holland och Tyskland samt i södra Danmark.

I Sverige är den, innan detta fynd gjordes, iakttagen ett fåtal gånger. Jag har vid undersökning funnit följande noteringar men ytterligare några fynd torde föreligga. Den 20 december 1937 sågs ett exemplar vid Runmarö i Uppland, den 10 augusti 1959 ett exemplar i Falsterbo, den 27 maj 1961 sågs ett exemplar vid Revsudden i Kalmarsund, den 10 januari 1963 ett exemplar i Skanör, den 13 - 15 mars 1964 ett exemplar i Karlshamn samt den 1 januari 1966 tre exemplar vid Tofta på Gotland.

Bruna kärrhöken /Circus ae. aeruginosus/ vid Tåkern 1970. Göran Bergengren.

Första brun kärrhökbobservationen skedde vid -3° och i snöyra den 2 april. Det var en hanne som höll till vid sjöns enda öppna vattenyta vid Mjölnaåns utflöde. På grund av snöväder och full vinter skedde inget ytterligare insträck förrän den 18 april då den första honan sågs. Dagen efter, den 19 april, fanns åtskilliga brunhökar runtom i sjön. Revirstrider mellan hannar iakttas också detta datum. Den 22 april ses samtidigt sju ex vid Ramstad. Under de sista dagarna i april ses på flera lokaler bl a Svälinge och Hånger två hannar kivas om en hona. Detta skulle kunna tyda på ett obetydligt hanöverskott. I början av maj syntes de flesta par släpa vass till sina reden. Ännu den 25 maj iakttogs hannar i flyktlekar. Två bruna kärrhökar blev under våren funna döda. I det ena fallet konstaterades förgiftning medelst kloralos /se separat artikel/ och i det andra fallet kunde Veterinärmedicinska anstaltens protokoll ge beskedet "cirkulationsrubbingar och dåligt näringstillstånd".

Även under 1970 har dräktbeskrivningar av kärrhökindivider gjorts. Någon redovisning av dessa görs inte i denna uppsats utan kommer framledes att presenteras tillsammans med ev vidareutveckling under kommande år.

Enligt nedanstående karta finns antalet par inom rutorna SW, NW, NE och SE angivet. Sammanlagt har minst 16 häckande par konstaterats.

Den 7 juli iakttogs den första unga kärrhöken på vingarna. Häckningsresultatet har endast bristfälligt kollats upp och någon redovisning sker därför ej. Dock konstaterades minst två kullar om 4 ungfåglar vardera.

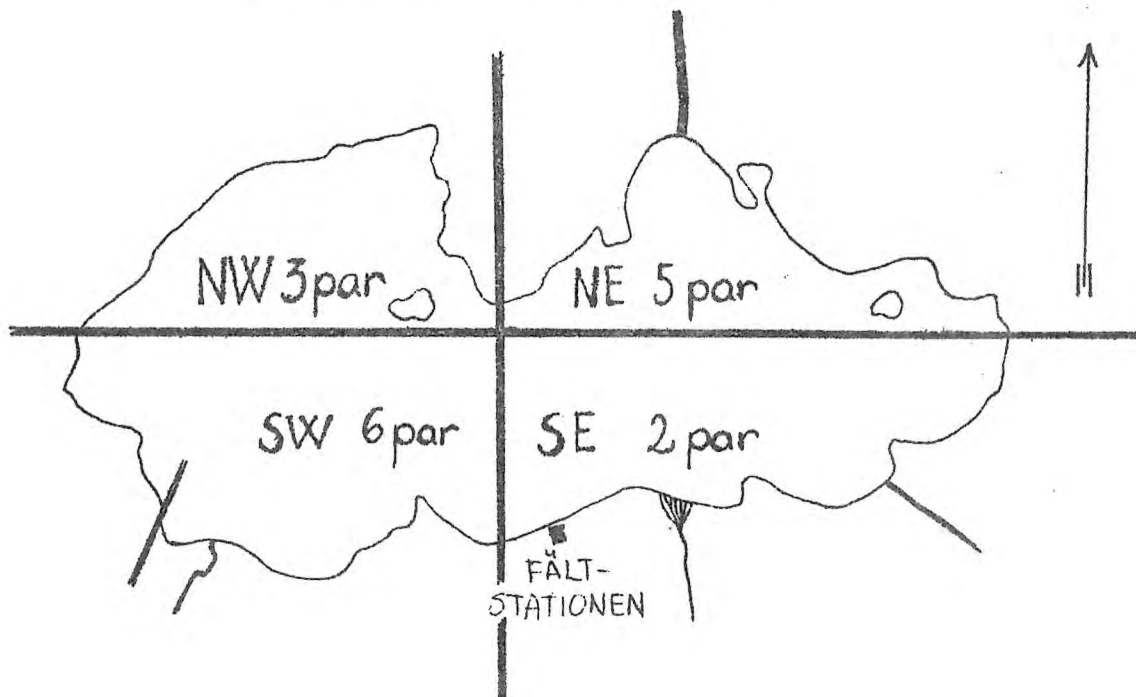
Årets sista bruna kärrhök sågs den 5 oktober och var en ungfågel.

BRUNA KÄRRHÖKEN

1970

OMRÅDESINDELNING FÖR ANGIVANDE
AV BRUNA KÄRRHÖKENS BOPLATSER 1970

17 th June 1970

The fieldstation of Tåkern,
Sweden.

Tony Parsons
7, Church Street
Crewkerne
Somerset
England.

Rufous or Eastern Turtle Dove (*Streptopelia orientalis*).

On the 7th. June, 1970, at Tåkern in Östergötland, I was situated in the tower at the bird station. Just before 0700 hours a medium sized dark red-brown dove flew out from the woods behind the tower, passed some 30 metres away, flew out over the lake, turned and flew back again, into the shrubs and bushes to the south.

Good views of the bird in flight were obtained, in good light, using 10 x 50 binoculars, and the following notes were made.

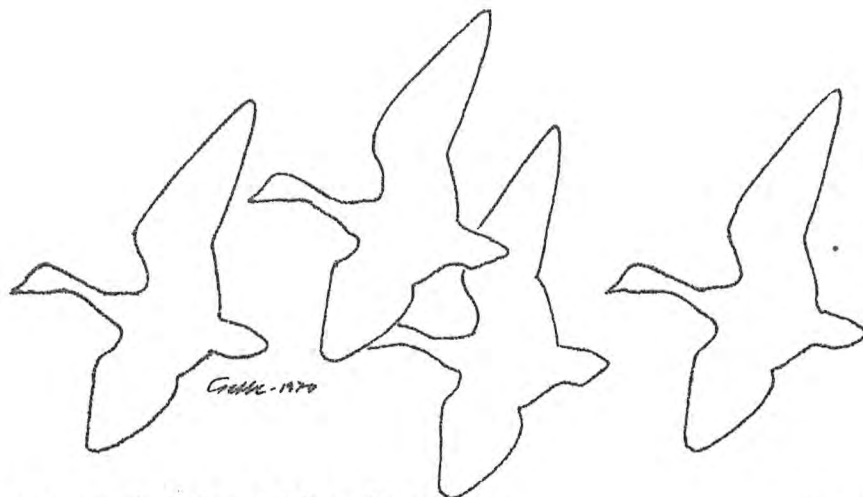
Size - about that of a Kestrel (*Falco tinnunculus*) and estimated at thirteen inches.

Shape - typically that of a dove, flying with direct flight, with wingbeats coming as quick jerks. In general appearance the bird resembled a Turtle Dove (*Streptopelia turtur*) but was noticeably larger, heavier and darker.

The upperparts (mantle, back and upper wings) were a deep rich red-brown, flecked with blackish markings all over. The primaries were dark brown or black. The head and neck were a dull purplish brown. The breast was a dull reddish brown with a purplish tinge when the bird turned in flight. The belly, vent and undertail area was a bluish grey colour. The tail was very dark brown or black, with a blue-grey edging and tip. The legs appeared to be dull pinkish red. The colour of the bill could not be seen, and I could not ascertain the presence or colour of a neck patch.

I am quite familiar with the Turtle Dove and Collared Dove (*S.decaocto*) in England, of course, and also with numerous other dove species, but I have not encountered this species before.

I searched the area where the bird disappeared, but was unable to find it again.

Tåkerns rastplatser för gäss 1970.

Bo Ebenman.

De första sädgässen anlände till Tåkern i slutet av mars. Den 27 mars noterades tre exemplar vid Ramstad. Den svarta myllan på Åkerfälten vid Tåkerns sydvästra hörn lockar årligen mängder av gäss att rasta. De första flyttfåglarna uppsöker för övrigt gärna denna plats. Tillsammans med områdena kring Hov och Kyleberg bildar de Tåkernbygdens bästa rastplatser för gäss. Efter den första observationen återkom kylan och det dröjde ett par veckor innan det egentliga vårsträcket kom igång. I mitten av april var cirka 300 sädgäss samlade vid Ramstad. Då sågs även två gamla blåsgäss och en del smärre flockar med grågäss. Vårsträckets topp nåddes den 21 april då cirka 1500 sädgäss, ett 50-tal grågäss och tre blåsgäss rastade på fälten vid Ramstad. Tiden därefter minskade de succesivt i antal och vid pingsten den 17-18 maj hade sträcket passerat Tåkern.

Vid en roddtur den 27 maj nattetid genom de enorma vassbältena utanför Väversunda observerade Göran Bergengren och Bo Fahländer ett flertal övernattande sädgäss. Allt eftersom de rodde fram i vassarna lyfte oavbrutet under någon timmes tid smärre flockar av sädgäss och förflyttade sig till andra delar av sjön. Antalet var i mörkret svårt att uppskatta men det torde ha rört sig om minst några hundratal. Under dagtid observerades vid detta tillfälle ej några sädgäss.

Höststräcket kom igång ordentligt i mitten av september. I slutet av september kunde gässens kackel höras allmänt över och kring Tåkern och småflockar sträckte ideligen ut. Den 27 september rastade cirka 800 sädgäss vid Ramstad. I mitten av oktober uppehöll sig på samma ställe närmare 1.000 sädgäss. Höjdpunkten av sträcket inträffade i slutet av oktober då cirka 2.150 sädgäss rastade runt sjön och den 28-29 när cirka 2600 sädgäss rastade. Strax efter månadskiftet oktober/november avtog flockarnas storlek hastigt.

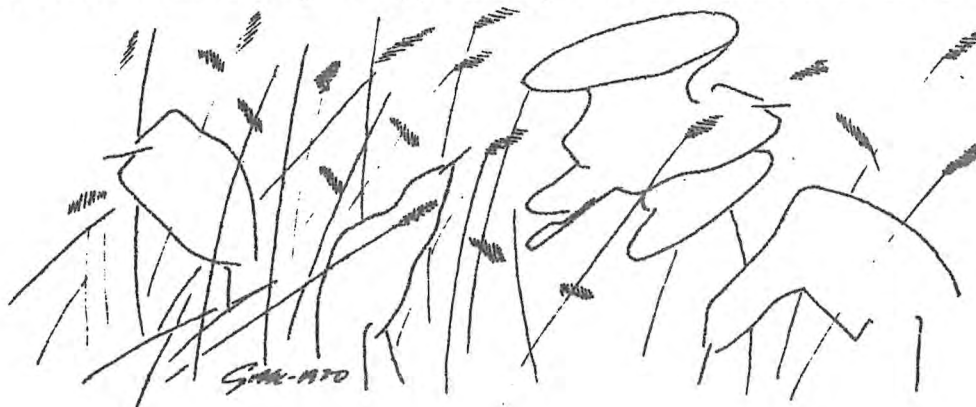
Rördromsinventeringen i Tåkern 1970.

Ture Persson.

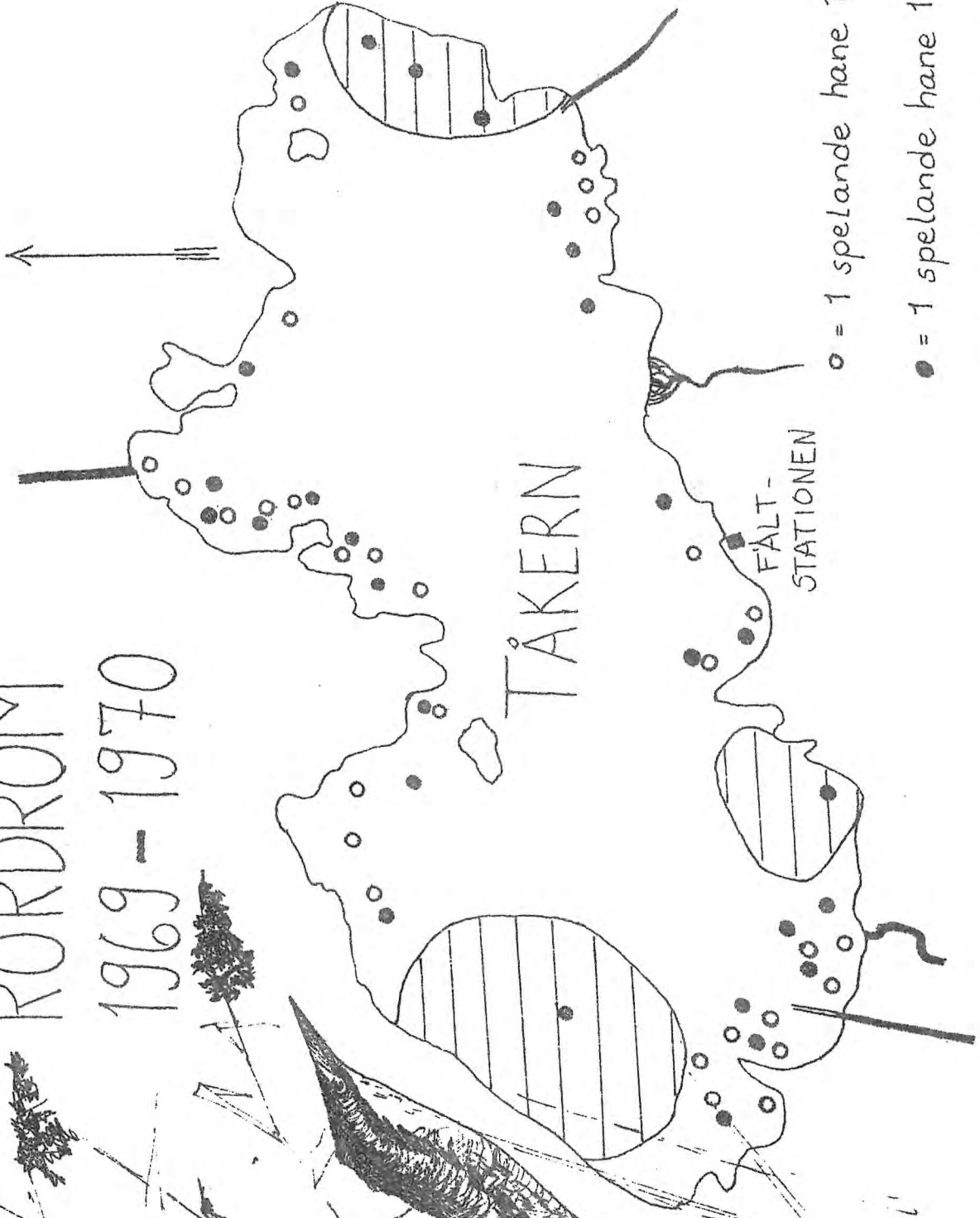
Rördrommarna har under 1970 liksom föregående år inventerats. Den sena våren fördröjde ankomsten något och först i slutet av april hördes deras flitiga bölande över sjön. Under året har större vassareal undersökts men antalet hörda fåglar har ej ökat i motsvarande grad. Arbetet påbörjades direkt efter islossningen och pågick till midsommartiden. Vassområdena som på sina håll är mer än två kilometer breda är naturligtvis svåra att inventera och då särskilt i sjöns sydvästra del.

Antalet hörda hanar är under året 23 (se kartan) och innebär en ringa minskning jämfört med föregående år med tanke på att större vassareal undersökts. Metodiken vid inventeringen har tillämpats enligt föregående års instruktioner med inritning av kompassriktning om möjligt från två platser mot den hörda fågeln. Avståndsbedömningen är naturligtvis svår men för de hanar som hörts nära stranden kan stor revirtrohet rapporteras.

Bland intressanta iakttagelser under våren kan nämnas den flyktlek, som rördrommarna utför. Beteendet är föga omnämnt i litteraturen och förtjänar några ord. Flyktleken försiggår i fullt dagsljus och består i att två rördrommar flyger intill varann med höga och snabba wingslag jämfört med den normala flykten. De rör sig även markant i höjdlid ibland strax över vassen och därefter uppåt till cirka 100 meters höjd. Flyktleken kan pågå i 10 minuter innan kontrahenterna dalar ner i vassen. Under våren har jag iakttagit beteendet vid två tillfällen och Christer Elderud har noterat samma slag av uppvisning vid ett tillfälle under våren 1969.

RÖRDROM 1969-1970

- = 1 spelande hane 1969
- = 1 spelande hane 1970

streckat = oinventerat 1969

Under år 1970 har en undersökning av Tåkerns skalbaggsfauna påbörjats. Denna har till att börja med helt inriktats på familjen Jordlöpare, Carabidae. En utvidgning av inventeringen till att gälla alla fam. vore naturligtvis önskvärd. En sådan kan emellertid för tillfället knappast genomföras.

Fam. Carabidae omfattar i Sverige 63 släkten innehållande 387 arter, (Catalogus Coleopterorum 1960). Arterna är med få undantag utpräglat markbundna. De är vanligtvis väldigt snabba djur med långa ben och trådsnala antenner, se fig. 1. Det finns dock inom fam. några släkten, som är mer eller mindre specialiserade till andra levnadssätt. Således finns grävande arter, som äger kraftiga mullvadslänkande framben, (sl. *Clivina*, *Dyschirius* m. fl.). Andra, (sl. *Dromius*, *Demetrias*, *Odacantha* m. fl.) är anpassade till ett klättrande liv bland gräs och buskar eller t.o.m. trädkronor. Ett par arter kan tillfälligt söka skydd under vatten, (sl. *Oodes*, *Agonum* m. fl.). Några använder flitigt sina välutvecklade flygvingar, medan andra endast har rudimentära rester kvar av dessa.

I stort sett kan dock sägas, att arterna inom fam. är relativt likformade, även om storleken varierar från någon upp till 40 mm. De är primärt rovdjur, men sekundärt har flera släkten mer eller mindre övergått till veg. föda (*Zabrus*, *Harpalus*, *Amara* m. fl.).

Arterna är i huvudsak nattdjur och påträffas om dagen under stenar, bräd-bitar, växtdelar eller nergrävda. Andra, starkt metalliska arter, är sol-
dyrkande djur, som dagtid om sommaren påträffas på varma öppna platser.

Hanan utmärkes nästan alltid av bredare framfötter, vilka fungerar som häftorgan vid parningen.

Carabidae är den familj, man känner till allra bäst. Man vet i stort sett var arterna har sin utbredning i Sverige, och vilken biotop de föredrar. I relation till detta skall det faktum ses, att just området Tåkern - Omberg, vilket kan anses vara ett synnerligen intressant område, inte är inventerat sedan 1920-talet. Under den tiden lade fil dr Thure Palm ner ett stort arbete med åtskilliga besök under alla årstider. Hans inventering gav då ett flertal unika resultat, som visade den stora betydelse området hade, sett ur coleopterologisk och allmänzoologisk synvinkel.

Syftet med den nu påbörjade undersökningen är, att få ett klarare begrepp om artrikedomen och relativ förekomst arterna emellan, samt om någon större positiv eller negativ förändring har ägt rum sedan 20-talet. Inventeringen är beräknad för en fortsättning flera år framöver. Årets redovisning får

ses med hänsyn taget till detta faktum. Det är således inte min mening att här och nu framlägga färdiga resultat, utan fastmer en introduktion i planerna.

Det område, som skall inventeras, sträcker sig mellan strandterrassen, över strandzonen och vassområdet till öppet vatten. Detta bälte har en ungefärlig bredd av 500 meter och går runt hela sjön. Det har uppdelats i 9 sektioner, A-I. Varje sektion har sedan delats i mindre områden.

Ex. A1, A2, A3, A4, A5. Gränserna följer i möjligaste mån diken, stigar o.d. men de kan inte anses avskilja från varandra olika biotoper. De är helt till för att underlätta inventeringen och bokföringen av funna arter.

Insamlingen av materialet igångsattes först i april månad 1970 och fortgår ännu (dec.). Det är speciellt tacksamt att göra besök höst, vinter och vår, då arter, som annars gömmer sig i den täta vegetationen, samlas i vinterkvarter, ofta i stora mängder och lätt åtkomliga.

Under år 1970 har endast område A2 inventerats tillfredställande, vilket man kan se i nedanstående tabell.

	A1	A2	A3
Antal besök:	2	20	5

Se områdena A1, A2 och A3 i fig. 1

Insamlingens tillvägagångssätt har varit som följer. Från ytor av ca 25 m² har alla påträffade carabider tillvaratagits. De har artbestämts och blivit bokförda i kartotek och på karta. Alla exemplar finns dessutom preparerade. Insamlingen har skett i etiketterade provrör.

I tabellen nedanför redogöres för a) antal insamlade rör per biotop
b) antal insamlade rör per månad

	apr.	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.
Strandskog	5	3	4	0	9	6	10	10
Våtmark	0	6	4	2	3	1	4	0
Äng	0	8	2	1	3	1	1	1
Torrmark	0	1	4	0	2	0	0	1
Öppen strand	0	1	1	1	1	0	0	0

Biotopbeskrivning:

- Strandskog:** a) På torr rel. sandig mark stående tallskog, med gles underveg. av gräs och enbuskar.
 b) Fuktig blandskog, företrädesvis björk och tall, men även asp och gran. Svart fet mylla. Täcke av mossor och örter.
 c) Fuktig alskog med inslag av björk. Rel. mörk skog.
- Våtmark:** Översvämningsområden. Starrmader. Al- och videkärr med rel. kraftig undervegetation av starr och gräs.
- Äng:** Torr till rel. fuktig gräsmark. Mer eller mindre öppen.
- Torrmark:** Öppna stigar. Under byggnader o.s.v.
- Öppen strand:** Under torrperioder blottlagd dystrand med gyttjebankar. Har nästan helt försvunnit efter sjöns reglering.

Artlista uppställd över år 1970 inventerat område (A1, A3) A2.

Vissa komplement ges även från tidigare år, samt jämförelser med fil dr Thure Palms artlista.

<i>Cicindela campestris</i>	A2, rel. allm. på torr, lerig eller sandig mark. Maj-juni.
<i>Carabus hortensis</i>	A2, 1 ex. på torr jord. Strandskogen. Aug.
<i>C. nemoralis</i>	A2, rel. allm. på torr mark i strandskogen. Juni, aug-sept.
<i>Notiophilus biguttatus</i>	A2, allm. på myllrik mark i strandskogen. Aug.-okt.
<i>N. palustris</i>	A2, 1 ex. på rel. torr jord. Strandskogen. Aug.
<i>Blethisa multipunctata</i>	A1, A2, 2 ex. vid vattenlinjen. Juni-juli. Förr allm på gyttjebankar.
<i>Elaphrus cupreus</i>	A2, allm. på öppen till halvöppen lerig ängsmark. Förr mycket allm. på gyttjebankar. Juni-aug.
<i>Elaphrus riparius</i>	A2, 1 ex. på öppen lerstrand nära vatten. Juni. Förr mycket allm. på gyttjebankar.
<i>Loricera pilicornis</i>	A2, 1 ex. i vinterkvarter. Fuktig mossor i strandskogen. Allm. för några år sedan. Nov.
<i>Clivina fossor</i>	A1, A2, A3, allm. på nästan all mark. Även vid trampn. av fuktig starrmad (våren). Maj-aug.
<i>Dyschirius globosus</i>	A2, täml. allm. på mycket fuktiga starrmader. Maj-juni.

D. lüdersi	A2, A3, rel. allm. på fuktig, öppen lera. Juni.
Bembidion articulatum	A2, 2 ex. vid damm, 3 ex. fuktig öppen lera. Maj-juni.
Bembidion assimile	A2, 2 ex. vid damm, 2 ex. på fuktig starrmad. Maj.
B. doris	A2, 2 ex. vid damm, f.ö. rel. allm. på vattensjuk mark. Maj-juni.
B. gilvipes	A1, A2, rel. allm. på fuktig starrmad. Maj.
B. guttula	A2, allm., ställvis mycket allm. på rel. fuktig mark i strandskogen. Maj-juni, aug.-okt.
B. obliquum	A2, rel. allm. på öppen, fuktig lera nära vatten. Juni och aug.
<u>B. obtusum</u>	A2, 1 ex. på gammal eldplats intill lerig ängsmark 1/5-70. Detta är det andra fyndet i Ög. Det första exemplaret är från Sya mellan Mjölby och Linköping, upphittat den 16/7-68 av R. Baranowski.
B. transparens	A2, rel. allm. på mycket fuktig starrmad. Maj.
<u>B. varium</u>	A2, 1 ex. på fuktig, öppen lera. 28/6-70.
Trechus quadristriatus	A2, 1 ex., ängsmark nära odlad jord. Maj.
T. secalis	A2, rel. allm. i myllrik mark i strandskogen. Aug.
<u>Patrobus assimilis</u>	A2, 1 ex. i svart fuktig mylla i strandskogen 8/8-70
Badister bipustulatus	A2, rel. allm. på ej alltför fuktig mark. Enstaka sommartid men aggregerar till vinterkvarter. Juni, okt.-nov.
<u>B. dilatatus</u>	A2, 1 ex. på mycket fuktig starrmad. 6/5-70.
<u>B. sodalis</u>	A2, 1 ex. på rel. torr ängsmark, 26/5-70, samt 1 ex. i al- och videkärr mycket fuktig mark, 29/8-70. Arten är förut bara funnen i Skåne och Uppland (Ekolsund) samt på Öland och Gotland.
Harpalus latus	A2, 1 ex. på svart fuktig mylla i strandskogen. Aug.

- H. rufipes A2, 1 ex. krypande inomhus på golv, nattetid. Juni.
- Trichocellus placidus A2, A3, rel. allm. på fuktig mylla i strandskogen. Apr., aug., okt.-nov.
- Anarsa apricaria A1, 3 ex. på rel. torr ängsmark. Maj.
- Stomis pumicatus A2, 2 ex. på rel. torr ängsmark. Obs!, båda ex. påträffade i bebott sorkbo. Ej funnen av T. Palm i Tåkernområdet.
- Pterostichus anthracinus A2, A3, lokalt mycket allm. på fuktig myllrik mark i kanten mellan strandskog och mad. Apr.-juni, aug.-okt.
- P. diligens A2, allm. på rel., till mycket fuktig mark i anslutning till gränsen strandskog och strand. Apr.-juni, aug.-nov.
- P. gracilis A2, 2 ex. på mycket fuktig starrmad. Maj och sept.
- Pterostichus melanarius A2, A3, allm. på torr till rel. fuktig mark. Maj-juni, aug.-okt.
- P. minor A1, A2, allm. på fuktig till mycket fuktig mark. Maj-aug., okt.
- P. niger A2, A3, rel. allm. på all slags mark. Aug.-sept., nov.
- P. nigrita A2, A3, mycket allm. på fuktig mark. Maj-juni, aug.-okt.
- P. oblongopunctatus A2, 4 ex. på rel. fuktig mark i strandskogen. Juni, sept., nov.
- P. streenus A2, allm. på rel. till fuktig mark på ängsmark eller i strandskogen, mera sällsynt vid stranden. Apr.-juni, aug., okt.-nov.
- P. vernalis A2, 4 ex. på fuktig mark. Stranden eller i strandskogen. Maj-juni.
- P. versicolor A2, 3 ex. på torrare mark inom strandskogen. Maj, sept.
- Calathus melanocephalus A2, 3 ex. på torrare mera öppen mark i kanten äng-strandskog. Juli, sept., nov.

- Agonum fuliginosum* A1, A2, A3, mycket allm. på rel. fuktig myllrik mark på maden eller i vinterkvarter i strandskogen. Apr.-aug., okt.-nov.
- A. *gracile* A1, A2, A3, allm. särskilt i vinterkvarter vid trädstammar och mossan i strandskogen. Även på maden men ej så allm. Juni-juli, okt.-nov.
- A. *livens* A2, 1 ex. på fuktig mad med mossor och gräs i botten. 26/5-70.
- A. *micans* A2, 1 ex. vinterkvarter i mossor, strandskogen. Okt.
- A. *moestum* A2, A3, rel. allm. särskilt i vinterkvarter i mossan i strandskogen. F.Ö. på fuktig starrmad. Maj-juni, nov.
- A. *obscurum* A2, A3, mycket allm. särskilt i vinterkvarter, strandskogens och madens förnalager. Annars i vide och alregionerna på maden. Apr., juni, aug.-nov.
- A. *piceum* A1, A2, A3, rel. allm. på fuktig starrmad, samt i vinterkvarter i strandskogens mossor. Maj-juni, nov.
- A. *thoreyi* A2, allm. på den fuktigaste delen av starrmaden. Maj-juni, okt.
- A. *viduum* A2, A3, allm. på fuktig ofta öppen strand. Allm. i vinterkvarter i strandskogens mossor. Apr.-juni, okt.
- Lebia chlorocephala* A2, 3 ex. i vinterkvarter vid stammen på björk på ängsmark. Nov.
- Demetrias imperialis* A2, 4 ex. på gammal sävrugge stående i vatten. 26/5-70. Arten tidigare funnen på Yxnö i Ög:s skärgård, samt Stenholmen den 2/5-69 (Roxen) av A. Ekström.
- Dromius agilis* A2, A3, allm. vid nedre delen av tall samt i strandskogens mosstäcke i ansl. till tallstammar. Okt.-nov.
- D. *fenestratus* A2, A3, täml. allm. på nedre delen av både löv- och barrträd. Apr., okt.-nov.

D. marginellus	A2, A3, allm. på nedre delen av tallstammar samt i mossan runtomkring. Okt.-nov.
D. sigma	A1, A2, mycket allm. på den våtaste delen av maden under våren. Allm. i vinterkvarter på torrare ängsmark även rel. långt från vatten. Maj, nov.
Metabletus truncatellus	A2, lokalt mycket allm. i vinterkvarter på torrare ängsmark. Nov.
<u>Odecantha melanura</u>	A1, A2, rel. allm. bland starr, vass och säv stående i vatten. Maj-juni. Sällsynt på 20-talet.

Tillägg:

Carabus clathratus	A2, och Sjötuna 2 ex. på mycket fuktig strand. 1968.
Chlaenius nigricornis	A2, 1 ex. på dybank. 1968.
Oodes helopiodes	A2, 1 ex. på dybank. 1968.

Sammanfattning av inventeringen 1970.

Årets resultat har visat på hur mycket av coleopterologiskt intresse, det göms i Tåkernområdet. Detta trots den begränsade omfattning inventeringen har haft under detta första år. Det är med stor nyfikenhet jag ser fram mot följande år.

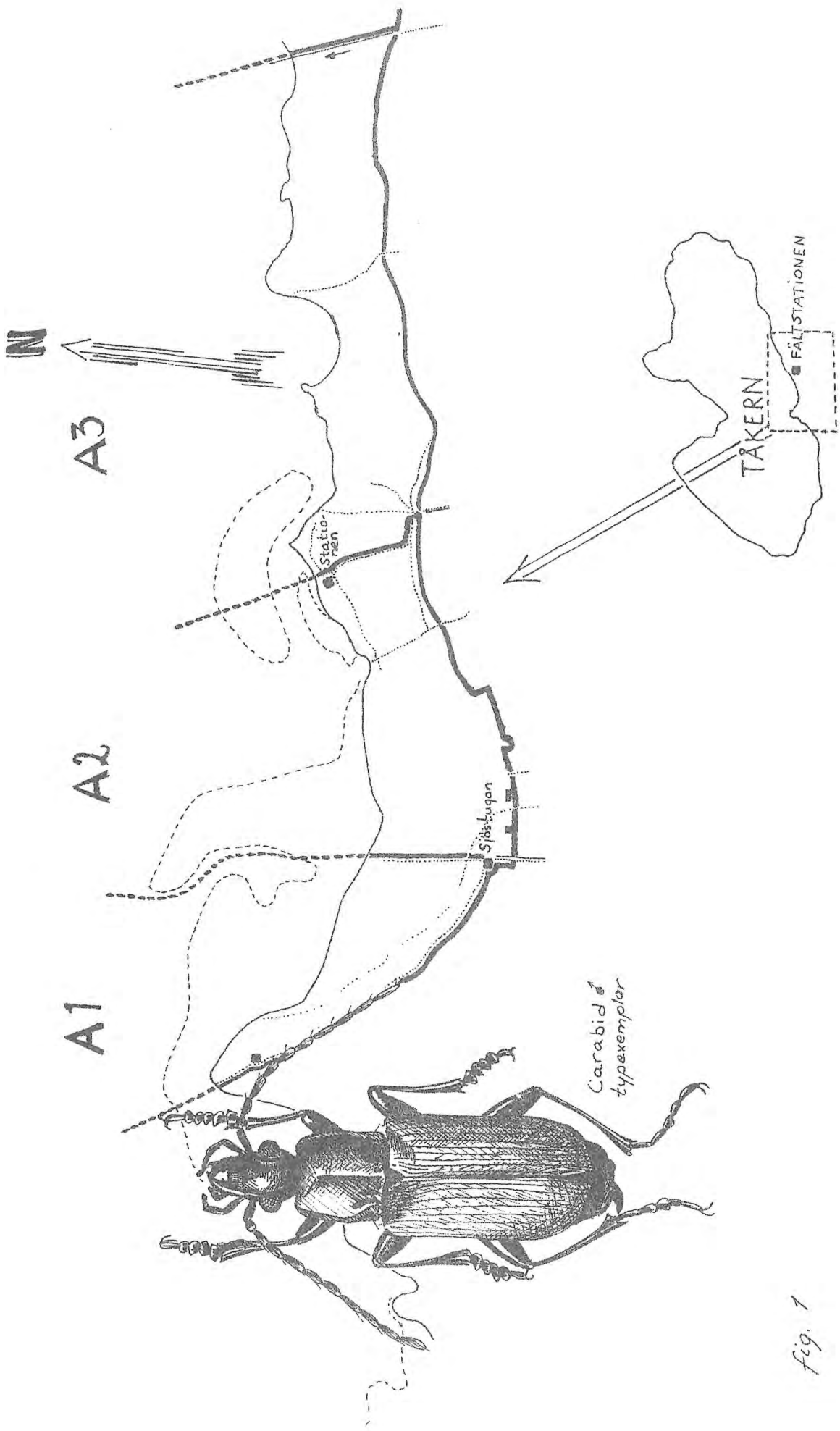

fig. 1

Inventering av tofsvipa (Vanellus vanellus) 1970. Göran Bergengren.

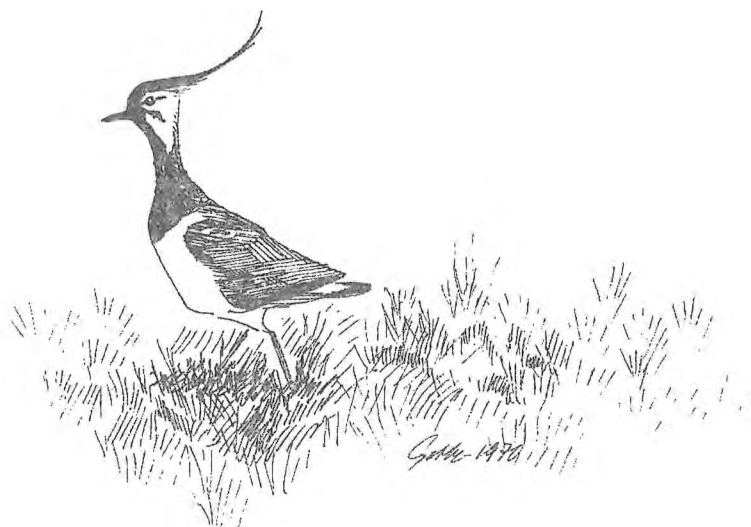
Som uppföljning och fortsättning på 1969 års tofsvipeinventering skedde en sådan även under det gånna året.

Inventeringsområdet, beläget mellan Renstad och Holmen (se kartan) i Tåkerns sydvästra hörn har under båda åren varit identiskt. Liksom under 1969 växlade biotoperna starkt inom undersökningsytan. Således dominerade spannmålsodlad yta, men stora områden med potatisodling, betad och obetad ängsmark och vallar för foderväxter fanns även.

Årets inventering skedde på morgonen den 7 maj. Samtliga inom området bosatta par fanns då med all säkerhet på plats, trots den sena våren. Sammanlagt konstaterades 19 par. Bara något enstaka av de observerade paren torde ha haft ägg den aktuella dagen. Någon ruvande vipa sågs dock inte. Reviren markerades dock tydligt av fåglarnas övriga beteenden. De enskilda parens lokalisering inom området framgår av kartan.

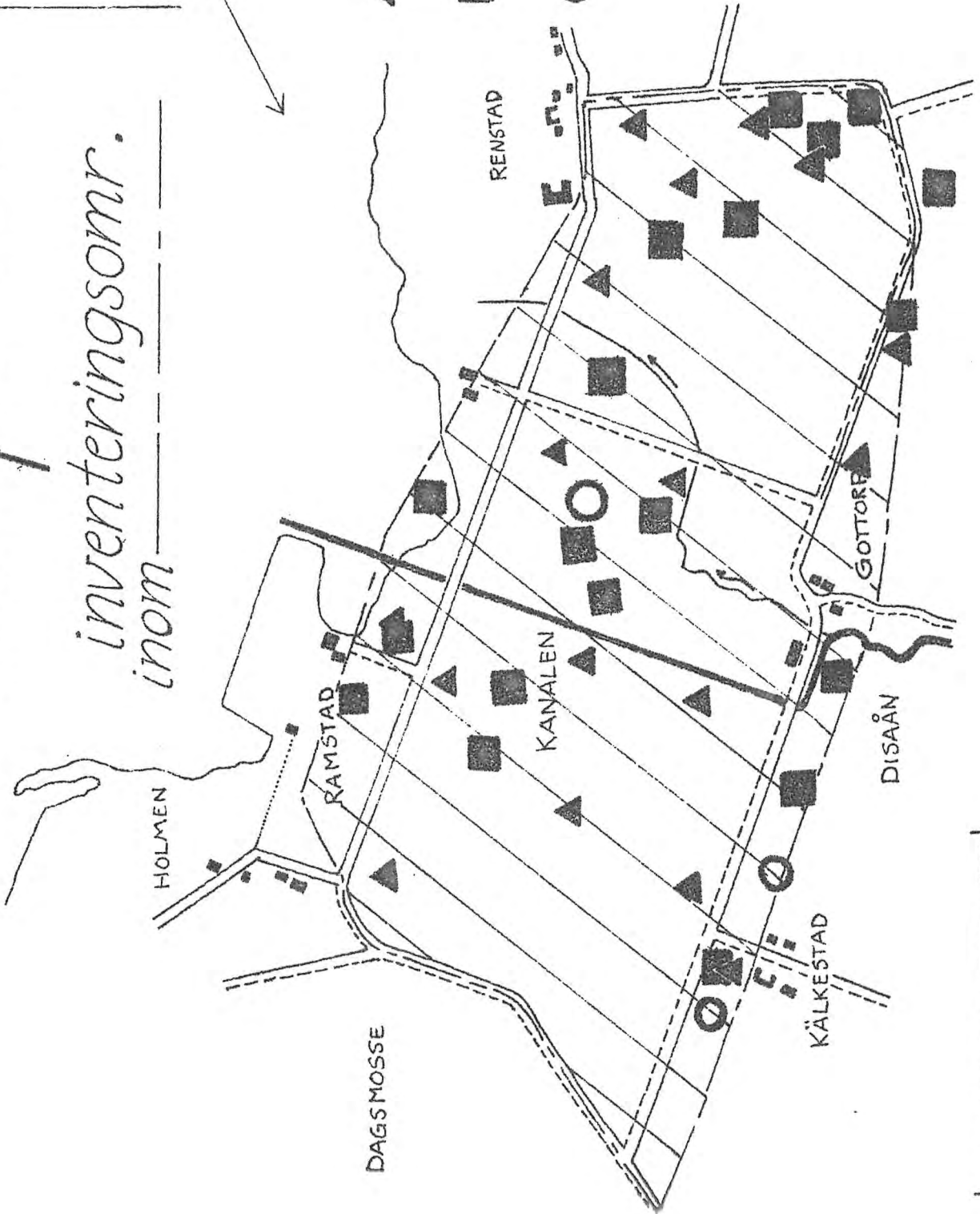
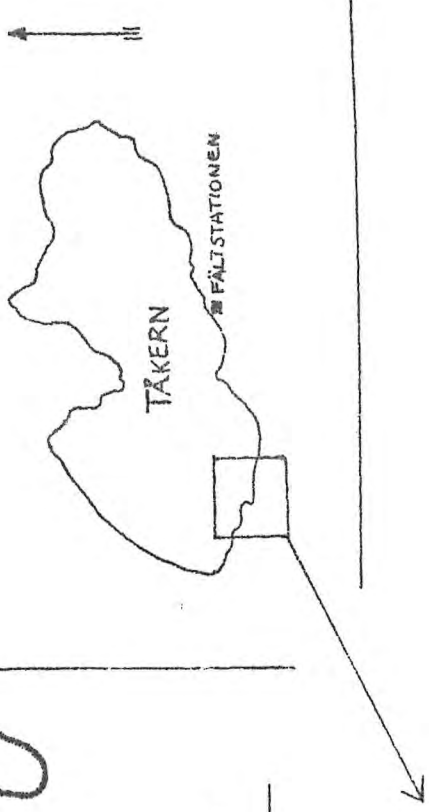
Inventeringen som även detta år ingick i den riksomfattande undersökningen av arten - genomförd i fågelstationernas regi - genomfördes inom samma område såsom tidigare och även under år 1971 avses den att genomföras på samma plats och med samma förutsättningar. Ansvarig för riksinventeringen är Håkan Johannesson vid Kvismare fågelstation. Riksresultatet publiceras i årsrapporten från Kvismare fågelstation.

Ansvariga för uppgifterna i den redovisade Tåkerninventeringen är Göran Bergengren och Bo Fahlander.

Tofsvipa - 1970

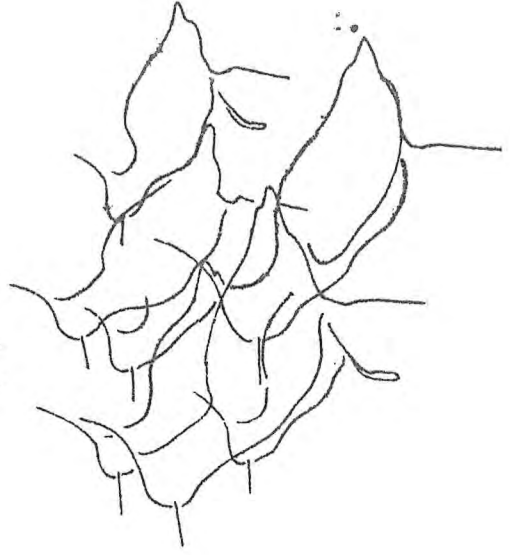
inventeringsomr.
inom

▲ ett par 1969

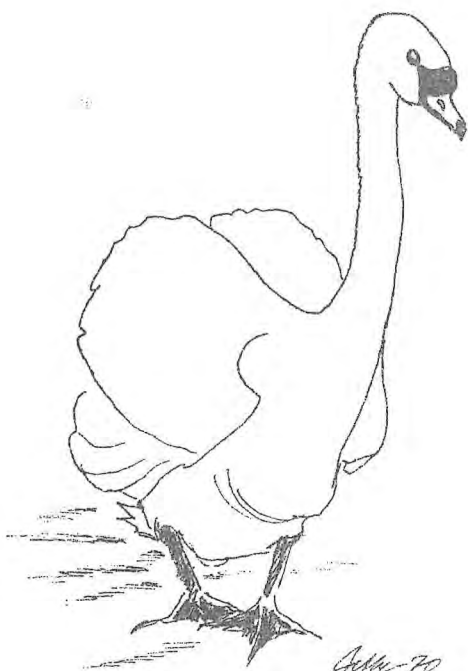
■ ett par 1970

○ storspov 1970

Gottorps 1 km

A scale bar indicating a distance of 1 km. The text 'Gottorps 1 km' is written vertically next to the bar.

Knölsvanen (Cygnus olor)

i Tåkern.

Bo Fahlander

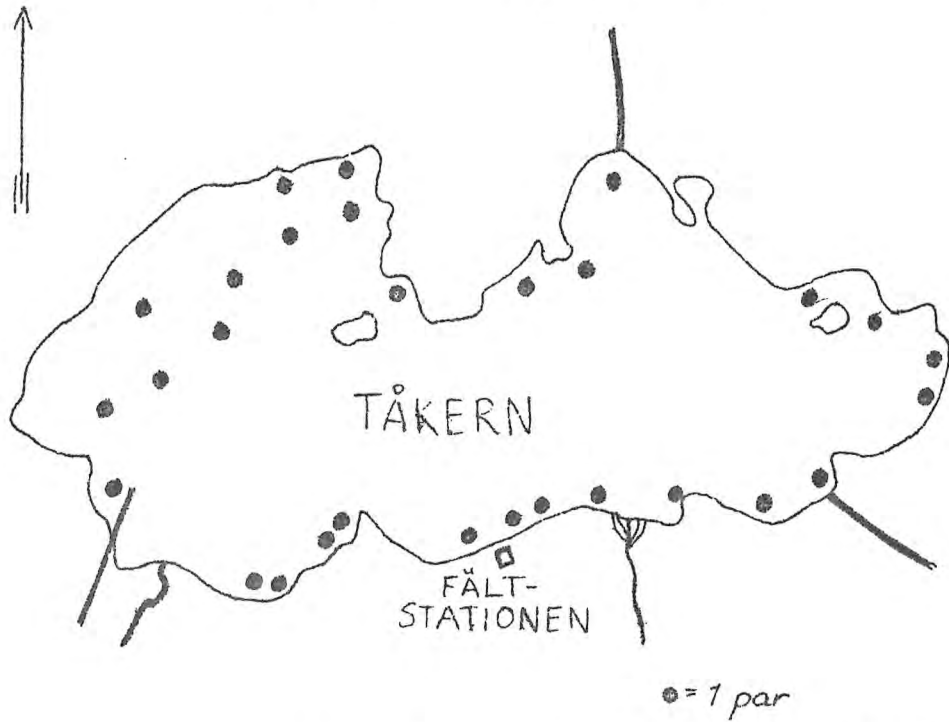
I meddelande nr 3 år 1967 redogjorde jag närmare för vissa fakta rörande knölsvanens uppträdande i Tåkern under senare hälften av 1800-talet och under 1900-talet. Anteckningar om gjorda iakttagelser under denna tid är sparsamt förekommande och i regel så allmänt hållna att några säkra slutsatser ej kan dras rörande knölsvanens förekomst i Tåkern. Någon egentlig inventering av häckande fåglar tycks tidigare inte ha ägt rum. Ej närmare specificerade uppgifter om ett 50-tal häckande under 1940-talet och ett 70-tal under 1950-talet förekommer. Vid ett annat tillfälle under 1950-talet finns uppgifter om förekomsten av ett 20-tal bon.

Sistnämnda uppgifter förefaller säkrare och observationerna har gjorts genom flygfotografering. Under år 1970 har personal från Tåkerns fältstation mer metodiskt försökt kartlägga antalet bon genom inventeringar från båt. Därvid har 29 häckande par iakttagits. Bonas ungefärliga placering framgår av kartan. Givetvis kan enstaka bon i de enorma vassarna särskilt i sjöns västra hörn ha undgått upptäckt. Antalet bon torde dock hålla sig omkring 30.

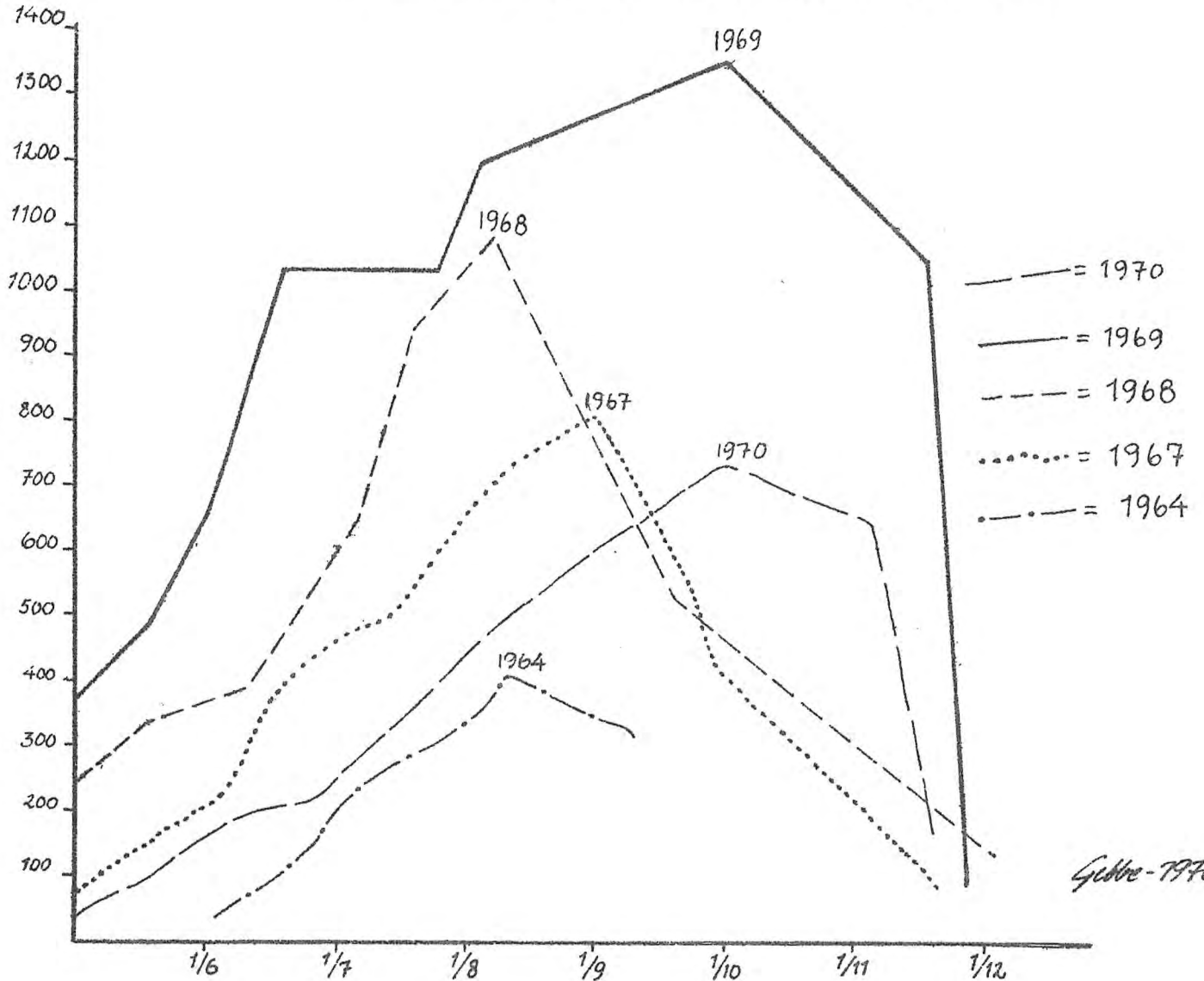
De icke häckande knölsvanarnas numerär minskade plötsligt och markant under 1970 såsom framgår av tabellen. Orsaken är inte känd men man kan spekulera i ändrade näringsförhållanden i sjön. Under året har iakttagelser gjorts som tyder på en förändring av bottenvegetationens utbredning. Utanför fältstationen har under ett flertal år andfåglar allmänt rastat på områden med riklig bottenvegetation. Under 1970 minskade emellertid antalet rastande på denna plats och det kunde noteras att bottenvegetationen var så gott som försvunnen. Möjligt är att liknande förändringar skett på andra områden i sjön, vilket dock ej hunnit undersökas. Oskicklig vattenreglering under 1969 medförde för lågt vattenstånd, vilket i förening med torkan och efterföljande hårda vinter kan ha påverkat vegetationen. Andra faktorer kan ha spelat in. Fortsatta observationer får utröna om förändringen är tillfällig eller ej.

Cygnus olor

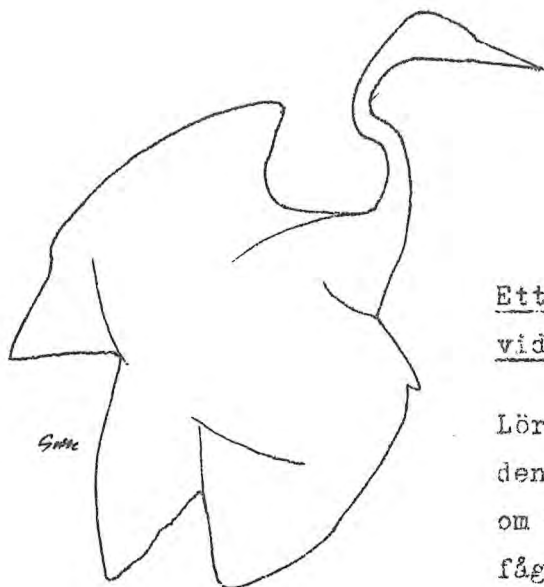
Häckande knölsvan 1970

Jcke häckande knölsvan 1964-1970

Göran Bergengren

Ett fynd av ägretthäger (Egretta alba)
vid Tåkern 1970.

Lördagen den 22 augusti uppenbarade sig vid den södra Tåkernstranden c:a en kilometer öster om Tåkerns fältstation en stor, helvit hägerfågel, som strax kunde bestämmas till en ägretthäger (Egretta alba).

Den granna fågeln fiskade och uppehöll sig hela tiden i strandkanten. Vid något tillfälle gjorde den en flygtur ut över vassruggarna och de allra bästa observationsmöjligheter gavs därvid. Ägretthägern uppehöll sig vid sjön ända fram till den 4 oktober, då den observerades sista gången. Ett flertal personer hade under denna tid tillfälle att under mycket gynnsamma förhållanden kunna studera fågeln. Den företog regelbundet kortare flygturer över sjön och mellan vassruggarna och rastade vid ett flertal tillfällen utanför fältstationen men på behörigt avstånd från denna. Den var ungefär lika skygg som den grå hägern (Ardea cinerea) med vilken den vid några tillfällen uppehöll sig. Den större delen av tiden vistades den i regionen kring fältstationen. Speciellt i strandområdena öster därom.

Fågeln föreföll vara i god vigör med fräsch dräkt. Den saknade ring eller annan märkning. De mörka benen och den gula näbben med sin svarta spets var tydligt urskiljbara.

Enligt sjätte upplagan av "Förteckning över Sveriges fåglar" redovisas tio tidigare fynd av ägretthäger inom landet. Tåkernexemplaret torde således vara det elfte.

Sitt hemvist har arten i Europas sydöstra hörn. I Neusiedlersjön på gränsen mellan Ungern och Österrike har den en av sina största häckplatser.

Flugblomster
Ophrys insectifera
 Gebbe - 70

TÄKERNS

KALKFUKTÄNGAR

LARS-ÅKE GUSTAVSSON

Tåkerns kalkfuktängar 1970.

Lars-Åke Gustafsson

I juni 1970 företogs en vandring runt Tåkern. Syftet var att kartlägga de orkidérika kalkfuktängarna vid sjön. Som indikator på fuktängstypen användes majviva (*Primula farinosa*).

Resultatet av undersökningen visar, att strandängar med klart kalkpåverkad vegetation kan lokaliseras till vissa "regioner". Ängarna och strandskogarna i sydväst (Väversunda-Renstad) och nordost (Furåsa-Säby) är i det här sammanhanget av ringa intresse. Sträckorna Toregårdsören (Prästören) - Kylebergsstrand, Sjötuna udde - Hygnestad, Storudden (Björnnacken) - Tofören, Havsstjärten - Yxstad strand samt sträckan Nyby - Väversunda är de mest anmärkningsvärda.

Den undersökta biotopen och vegetationen är i många avseenden intressant och märklig. Ovanför ett lågstarrkärrbälte med bland annat *Carex disticha*, påträffas utmed dessa ovan nämnda sträckor en ängstyp av torrare slag, vilken karakteriseras av förkrympta tallar och småvurna enar. Vegetationen visar inslag av både torr- och fuktängsarter. Majvivan gynnas på ett påtagligt sätt av det hårda betestrampet. Vanliga arter är blåtåtel (*Molinia coerulea*), tätört (*Pinguicula vulgaris*), ängsvädd (*Succisa pratensis*), darrgräs (*Briza media*), blodrot (*Potentilla erecta*), kornfibbla (*Scorzonera humilis*), starrarterna hirs- och slankstarr (*Carex panicea* och *flacca*) samt på en del ställen även älväxing (*Sesleria coerulea*).

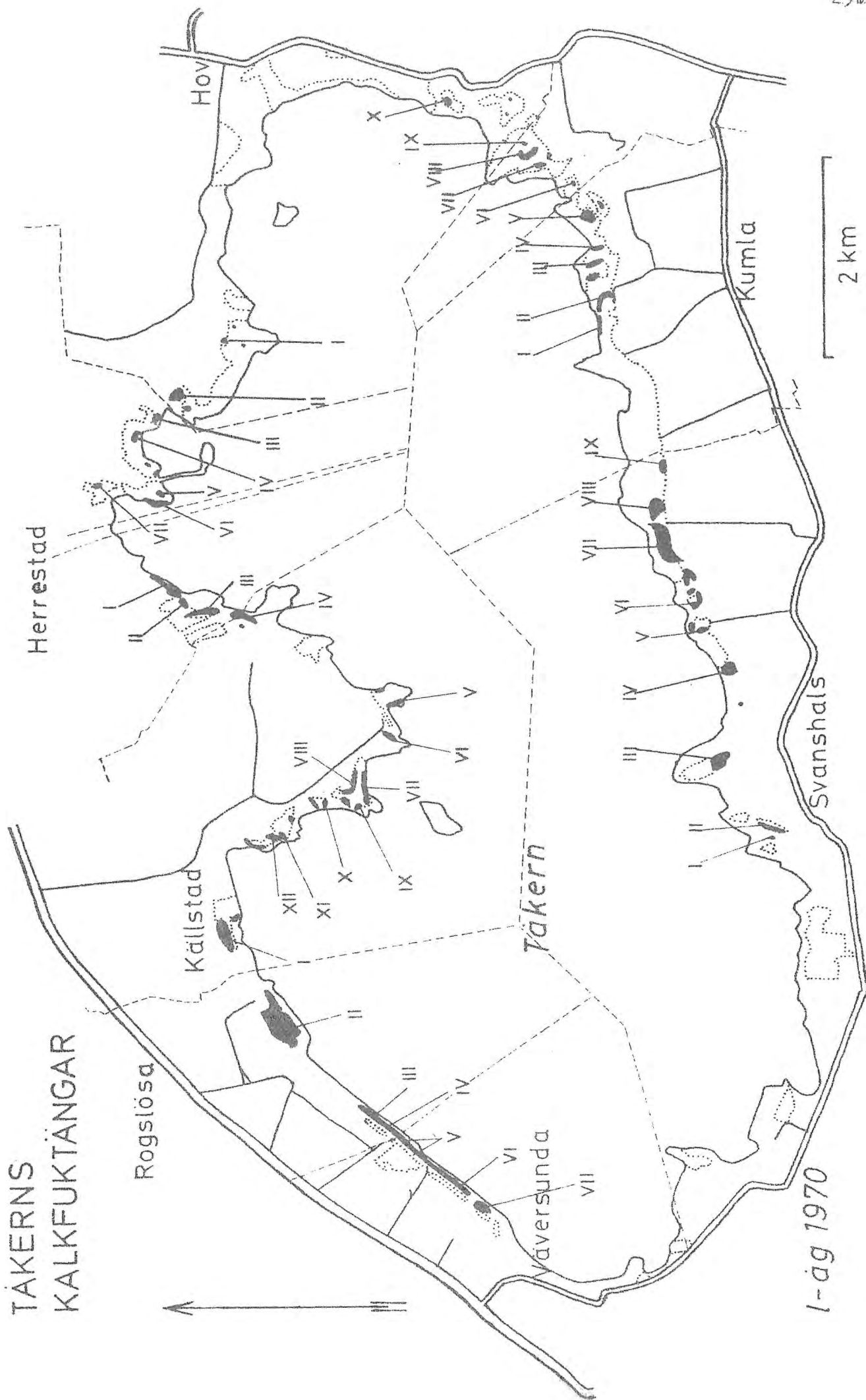
I ett flertal strandskogspartier är vegetationen av extremt rik art. Där uppträder då framförallt flugblomster (*Ophrys insectifera*) ofta rikligt (Toregårdsören, Kylebergsstrand, Hygnestad, Aspnäs udde, Yxstad strand). På ett par lokaler tillsammans med honungsblomster (*Herminium monorchis*) och kärrknipprot (*Epipactis palustris*). Strandremsan mellan Nyby och Väversunda är utan tvekan den mest intressanta utmed hela Tåkern. Här finns en rad *Schoenus ferrugineus* (ax-ag)-lokaler, en med bland annat *Dactylorhiza incarnata* var. *cruenta* (blodnyckel).

Litt.:

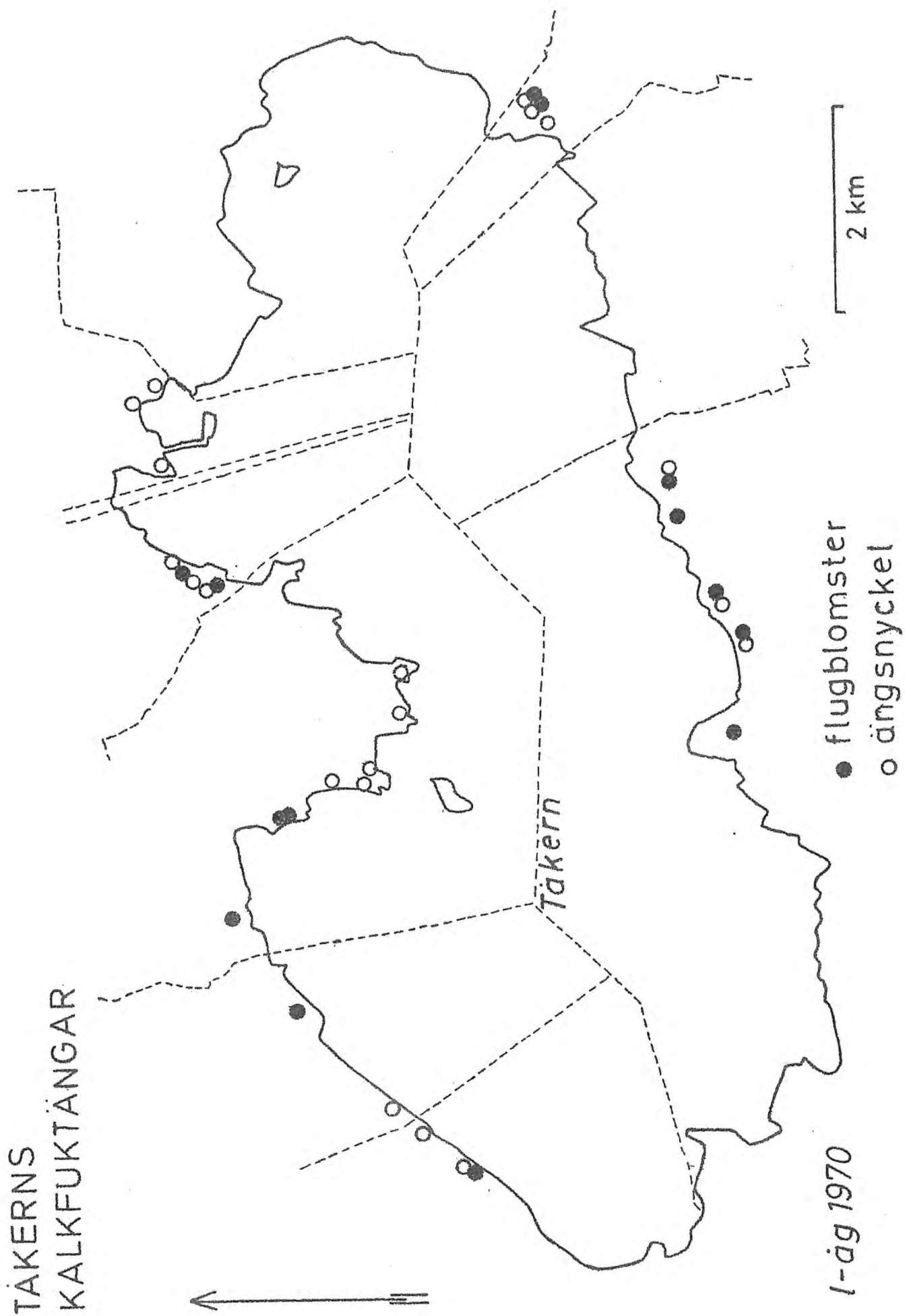
Arnell H, Odhner N mfl, 1929. Sjön Tåkerns Fauna o. Flora (KVA) sid 4 mfl
Hesselman B, 1938. Ombergs käriväxtflora (Sv. Bot. Tidskrift, band 32, häfte 1) sid 38, 39, 70 mfl

Meddelande nr 5. Tåkerns fältstation, 1969. Sid 7 och 9.

(Se vidare efterföljande kartor och teckenförklaringar.)

Teckenförklaring separat

Teckenförklaring till karta över Tåkerns kalkfuktängar.

På kartan anger punktmarkering gränsen för strandskog. Ej redovisade svarta markeringar avser mindre förekomster av majviva (*Primula farinosa*).

Sträckan Svanshals - Kumla:

- I. Majvivor (Bankudde W)
- II. Rikligt med majvivor samt blåttätel (*Molinia coerulea*); hirsstarr (*Carex panicea*) och slankstarr (*Carex flacca*) (Bankudde W)
- III. Majviva, käringtand (*Lotus corniculatus*), blåttätel. Enbuskar och björksly. Flugblomster (*Ophrys insectifera* - 50 - 75 ex) (Prästören)
- IV. Majviva, blåttätel, blodrot (*Potentilla erecta*), hirs- och slankstarr, jolster (*Salix pentandra*), ängsnyckel (2-5 ex). Gles martallskog med enbuskar. Flugblomster (5-10 ex). (Svanshals äng)
- V. Majviva, ängsnyckel (*Dactylorhiza incarnata*) och flugblomster. (Tåkerns fältstation)
- VI. Rikligt med majvivor. Hirsstarr, blåttätel, darrgräs (*Briza media*). Små martallar. (Mellanudden)
- VII. Rikligt med majvivor. Tvåblad (*Listera ovata*) samt flugblomster (30-40 ex) (Kylebergsstrand)
- VIII. Majviva, ängsnyckel, hirsstarr, kattfot (*Antennaria dioica*), kornfibbla (*Scorzonera humilis*). Flugblomster (75-100 ex) (Kylebergsstrand)
- IX. Majvivor (Kylebergsstrand)

Sträckan Kumla - Hov:

- I. Rikligt med majvivor utmed stranden öster om Sjötuna udde.
- II. Riklig förekomst av majviva. Hirsstarr, småstarr (*Carex nigra*), darrgräs. Enbuskar. (Kumla strand)
- III. Rikligt med majvivor. Spridda martallar. (Kumla strand)
- IV. Rikligt med majvivor (Kumla strand)
- V. Område mycket rikt på majvivor (Kumla strand)
- VI. Majvivor tillsammans med älvväxing (*Sesleria coerulea*). Enbuskerterräng. (Kumla strand)
- VII. Majviva, hirsstarr samt ängsnyckel. (Hygnestad)
- VIII. Majviva och ängsnyckel. Flugblomster (10-20 ex) i södra änden av ett vassbevuxet kärr. (Hygnestad)
- IX. Rikligt med majvivor, slätterblomma (*Parnassia palustris*), ängsnyckel (5-10 ex) samt flugblomster (enstaka). (Hygnestad)
- X. Majviva, kornfibbla (*Scorzonera humilis*). Tallbjörkskog. (Furåsa)

Sträckan Hov - Herrestad:

- I. Rikligt med majvivor, tätört (*Pinguicula vulgaris*). (Björnnacken)
- II. Rikligt med majvivor.
- III. Majviva, enstaka ängsnyckel (*Dactylorhiza incarnata*).
- IV. Majviva, hirsstarr, ängsnyckel (30-40 ex)
- V. Majviva, hirsstarr, ängsnyckel samt rikligt med tvåblad (*Listera ovata*). (Svälingetornet)
- VI. Område med strandviol (*Viola stagnina*) och ängsull (*Eriophorum angustifolium*). (Svälinge)
- VII. Majviva, fläckigt nyckelblomster (*Dactylorhiza maculata*). Martallar. (Svälinge)

Sträckan Herrestad - Källstad:

- I. Mycket rikligt med majvivor. Ängsnyckel (25-30 ex) (Sjöviksstranden)
- II. Älvväxing (*Sesleria coerulea*), slätterblomma (*Parnassia palustris*), ängsnyckel (*sterila*) samt flugblomster (75-100 ex). Torr martallskog.
- III. Majviva, älvväxing, korallrot (*Corallorhiza trifida*), ängsnyckel (ca 30 ex) samt flugblomster (15-20 ex).
- IV. Rikligt med majvivor. (Tofören).
- V. Majviva, ängsnyckel (30-40 ex). (Havsstjärten)
- VI. Majviva, käringtand (*Lotus corniculatus*), ängsruta (*Thalictrum flavum*), kråkvicker (*Vicia cracca*), ängsnyckel (2-5 ex). (Hässeludden)
- VII. Mycket rikligt med majvivor. Ängsnyckel (50-60 ex). Kärrknipprot (*Epipactis palustris*), honungsblomster (*Herminium monorchis*), tätört, älvväxing, darrgräs, blåttätel, slätterblomma samt slank- och hirsstarr (*Carex flacca* och *panicea*). (Bastelagen)
- VIII. Rikligt med majvivor. (Bastelagen)
- IX. Rikligt med majvivor, enstaka ängsnyckel. (Bastelagen)
- X. Majviva, ängsnyckel (2-5 ex). (Bastelagen)
- XI. Majviva, blåttätel, ängsvädd (*Succisa pratensis*), blodrot (*Potentilla erecta*), darrgräs (*Briza media*) samt slank- och hirsstarr (*Carex flacca* och *panicea*). Flugblomster (ca 100 ex) och honungsblomster (*Herminium monorchis*). Martall-enbuskbevuxet. (Aspnäs udde)
- XII. Majviva (*Primula farinosa*). Flugblomster (*Ophrys insectifera* 90-100 ex). Tall-enbuskterräng. (Aspnäs udde)

Sträckan Källstad - Väversunda:

- I. Martallskog med enstaka enbuskar samt ett mindre vassparti. Käringtand (*Lotus corniculatus*) dominerar. Majviva, darrgräs, blåttätel, hirsstarr, slankstarr, kornfibbla (*Scorzonera humilis*) och krypvide (*Salix repens*). Flugblomster (100-125 ex). (Yxstad strand)
- II. Gles martallskog. Torrakor utmed stranden. Majviva, blåttätel, käringtand, slank- och hirsstarr, stallört (*Onosis hircina*). Flugblomster (30-40 ex). (Yxstad strand)
- III. Schoenus ferrugineus (ax-ag)-myrarna mellan Nyby och Väversunda.
- IV. Utmed stranden, ca 600 m SE Nyby, finns ett par mindre ax-ag (*Schoenus ferrugineus*)-lokaler nedanför en smal lundartad vegetationsstränd. Hassel (*Corylus avellana*), slån (*Prunus spinosa*), hagtorn och getapel (*Rhamnus cathartica*) dominerar i denna lund. Rikligt med majvivor (*Primula farinosa*) och ängsnyckel (80-100 ex) utmed stranden.
I det mindre av de två *Schoenus*-kärren (III), beläget ca 100 m åt NE, återfinns blodnyckel (*Dactylorhiza incarnata* var. *cruenta*) i ett 40-tal exemplar. I övrigt hirsstarr (*Carex panicea*), slankstarr (*Carex flacca*), darrgräs (*Briza media*), tätört (*Pinguicula vulgaris*), blåttätel (*Molinia coerulea*), älvväxing (*Sesleria coerulea*) mm.
- V. Strandpartiet mellan Nyby och Lundtorp domineras av majvivor och ängsnyckel (200-250 ex). Två mindre ax-ag-samhällen påträffas utmed sträckan ca 300 m ESE och 400 m E Lundtorp. Noterade arter: kärrknipprot (*Epipactis palustris*) tätört, älvväxing, blåttätel, vildlin (*Linum catharticum*), hirs- och slankstarr. Vegetationen i det ovanför liggande skogspartiet är lundartad med hassel, try, slån, olvon (*Viburnum opulus*), blåsippa, gullviva mm.
- VI. En ca 10 x 15 m stor *Schoenus*-myr, belägen ca 200 m NE torpet Sjön. Ängsnycklar (ca 250 ex) utmed stranden. Enstaka flugblomster. Vidare gulstarr (*Carex fulva*), majviva, tätört, älvväxing, blåttätel, slank- o. hirsstarr mm.
- VII. Rikligt med majvivor. Älvväxing, blåttätel, gul-, slank- o. hirsstarr, ängsnyckel (ca 70 ex). Björksly och enbuskar. (Väversunda)

KLORALOSFÖRGIFTNING

av brun kärrhök vid Tåkern våren 1970.

Göran Bergengren

Med tillstånd av Statens Naturvårdsverk företog Östergötlands Läns Jaktvårdsförening under april månad 1970 bekämpning av kråkor vid Tåkern. Förgiftning skedde medelst preparering av ägg med preparatet kloralos. Naturvårdsverket gav sitt tillstånd efter samråd med Giftnämnden med stöd av 8 § jaktstadgan. Ett flertal villkor uppställdes för att handhavandet skulle bli så riskfritt som möjligt.

Lördagen den 2 maj hittade personal från Tåkerns fältstation en död hona av brun kärrhök. Rovfågeln låg invid en utläggningsplats för kloralobetade ägg och hade äggskal i näbben. Några döda kråkor låg intill. Fågeln tillvaratogs senare av en jaktvårdare på platsen och det var endast med största svårighet och efter åtskilliga påstötningar som fågeln omsider sändes till Statens Veterinärmedicinska anstalt för analys. Enligt analysprotokoll av den 15 juli 1970 påvisades kloralos i magsäcken till en halt av 15 mg/kg. Den 10 maj hittades ytterligare en brun kärrhök, men denna visade sig senare ha avlidit av annan orsak.

I en skrivelse av den 20 juni 1970 protesterade Tåkerns fältstation mot kloralosenvändandet vid sjön. Bland annat stod i den angivna skrivelsen att läsa: "Tåkerns fältstation vill på det bestämdaste protestera mot detta spekulerande med gift i den fågelrika Tåkernmiljön. Vi är förvånade över att ingen ornitologisk expertis hörts och kunnat orientera om riskerna. Vidare finner vi, att de villkor, som Naturvårdsverket uppställt till Östergötlands läns Jaktvårdsförening beaktats ytterst nonchalant och i mycket ringa grad efterföljts." Vidare anmärktes: "För Tåkern, finner vi att kråkrikedomen är betydligt överdriven. De häckande kråkorna är inte fler än att de naturligt passar in i miljön. Fältstationens inventeringsnoteringar under åren 1965-69 bekräftar detta. Också en sak som Naturvårdsverket borde följt upp."

I en skrivelse av den 1 juli 1970 beklagade länsjaktvårdaren i Östergötland det inträffade och anförde däri en rad "efterkloketens" skäl till det inträffade. Jaktvårdsföreningen har trots det skedda insänt nya föreslagna bekämpningsföreskrifter till Naturvårdsverket. Kloralosenbekämpningen är således avsedd att trots vårens allvarliga tillbud fortsätta.

Under 1960-talet har årligen omkring 15 par bruna kärrhökar häckat vid Tåkern. Stammen visar ingen tendens att öka. Bortfall av de gamla häckande fåglarna måste ses ytterst allvarligt. Kloralosen är som gift relativt okänd. Biverkningar på andra delar av naturen är svåra att förutse, vilket vårens händelse visar. Det borde vara en dödssynd att använda detta gift i de ytterligt fågelrika Tåkernmarkerna. Speciellt snedvridet blir det hela, när man som orsak till bekämpningen pekar på kråkornas mångfald. En mångfald som endast är förmodad.

Miljöövervakning - arbetsfält för ornitologer.

Bo Fahlander

Den pågående miljöförstörelsen har under senare år allt mer understrukit vikten av att på ett så tidigt stadium som möjligt kunna iakttaga förändringar i naturen. Olika metoder har diskuterats, utarbetats och prövats. Vid Tåkerns fältstation har dessa frågor följts med största intresse. Som framgått i olika artiklar i fältstationens skrifter har vid Tåkern ett flertal undersökningar påbörjats med detta syfte. Avsikten är att under flera år i följd fortsätta samma undersökningar. Under år 1969 utgav Svenska Kommittén för Fågeltaxeringar en handledning för kartläggning av fågelbeståndet. Den karteringsmetod, som där redovisas med utförlighet, innebär ett värdefullt tillskott till tidigare rekommenderade undersökningsmetoder. Inventeringsmetoden tillämpas även i andra europeiska länder. Den är väl lämpad för Tåkerns vidkommande och har kunnat läggas inom ramen för de övriga undersökningar, som bedrivs vid sjön.

Undersökningsområdet, som utgör cirka 10 hektar, är beläget vid en lokal i Tåkerns strandzon, där miljön för närvarande utsätts för olika miljöförändrande faktorer såsom vattenförorening, giftbesprutning och igenväxning på grund av minskad betesgång. Säkerligen kommer fågelbeståndets sammansättning indikera de förändringar, som kan inträffa.

Undersökningsmetodiken har följt kommitténs anvisningar. Efter inhämtat tillstånd av fyra markägare snitslades i början av april 1970 området upp i 26 lätt identifierbara rutor. Lokalen omfattar sektionsvis betade och obetade strandängar och strandskog av olika sammansättning. Under tiden den 11 maj till den 17 juni besöktes området 15 gånger vid skilda tider på dygnet. Genom inventeringen kunde 90 revir fördelade på 29 fågelarter kartläggas. Närmare redovisning sker ej i denna artikel.

Årliga inventeringar av detta slag på olika lokaler bör kunna ge en viss garanti för att man i framtiden skall kunna undvika eller minska effekten av katastrofer som t.ex. den för några år sedan omtalade biociddöden. Med intresse kan man även särskilt för Tåkerns vidkommande avvakta resultaten, eftersom det inventerade området utgör ett ganska typiskt avsnitt av den Tåkernmiljö, som i dag är utsatt för en pågående miljöförändring genom både luft- och vattenföroreningar och andra mer eller mindre kända faktorer.

Återfynd.

Göran Bergengren.

De återfynd, som inkommit mellan den 1 januari 1970 och den 31 december 1970, är på grund av den minskade märkningsvolymen helt naturligt ganska få. Här må några av de intressanta omnämnas.

TVÅ SOMMENMÄRKTA HÄGRAR (*Ardea cinerea*) HAR RAPPORTERATS. Den ena, märkt som unge den 24 juni 1966, blev den 1 augusti 1970 skjuten vid Horsens på Jylland, Danmark. Den andra, som var en årsmärkt unge från den 6 juni blev likaså skjuten. Detta vid Haraldsted på Själland, Danmark, den 19 augusti. Den förstnämnda av dessa båda hägrar är med sina dryga fyra år den hittills äldsta av Tåkerns fältstation märkta Sommenhägrarna.

EN GRÄSÄND (*Anas platyrhynchos*) MÄRKT VID SVARTÅN I MJÖLBY I JANUARI 1967 SKÖTS UNDER JAKT VID SKOGSSJÖN NW MJÖLBY UNDER HÖSTEN 1969. Detta enligt meddelande inkommet i april 1970. Två nya återfynd av fiskgjusar (*Pandion haliaetus*) föreligger. Den ena märkt på Torpön den 29 juni 1968 blev funnen död nära Kamenz i Sachsen, Tyskland, den 29 september 1970. Den andra märkt vid Fiskevik den 4 juli 1969 blev dödad vid Serravalle i Italien på hösten märkäret. Således bara två och en halv månad gammal.

EN SKRATTMÅS (*Larus ridibundus*) MÄRKT I DEN STORA KOLONIN VID TOREGÅRDSÖREN I TÅKERN DEN 24 MAJ 1968 ÅTERFANNS DÖD NÄRA YORKSHIRE I ENGLAND DEN 26 SEPTEMBER 1970.

EN KRÅKA (*Corvus c. cornix*) MÄRKT I BO I TÅKERNS STRANDSKOG DEN 29 MAJ 1965 BLEV IHJÄLSLAGEN ETT PAR KILOMETER FRÅN MÄRKPLATSEN I MAJ 1970. Således i en ålder av nästan exakt fem år. Slutligen må ett fynd av en lövsångare (*Phylloscopus trichilus*) omnämnas. Märkt som dununge intill fältstationen den 15 juni 1970. Återfunnen vid Loire-Atlantic i Frankrike den 26 augusti 1970.

SNATTERAND SKJUTEN VID TÅKERN. Enligt meddelande från Ringmärkningscentralen vid Riksmuseum i december 1970 blev en snatterand (*Anas strepera*) skjuten på andjaktens första dag den 21 augusti 1970 vid Tåkern. Det var fråga om en hane, som ringmärkts av brittiska ornitologer på Nordirland den 24 november 1968. Att det rör sig om en FRIDLYST fågel behöver väl inte särskilt understrykas. Samtidigt som vi föresynt efterlyser jägaromdöme kombinerat med artkunskap hos de som står för andjaktens kanonader får denna tråkiga men ändå intressanta incident avsluta återfynden.

Ringmärkningen vid Tåkerns fältstation 1970

- Christer Elderud -

Ringmärkningen vid Tåkern skedde även detta år i liten omfattning. Annan inriktning av verksamheten är orsaken i kombination med att ett begränsat antal aktiva finns till stationens förfogande. Ringmärkningen har i huvudsak koncentrerats till vissa arter. Under en tiodagarsperiod i månads-skiftet september - oktober inriktades dock verksamheten helt på märkning av mesar i strandskogen i fältstationens närhet.

Under försommaren ringmärktes åtta gräshoppsångare vilka utgjorde omkring en fjärdedel av de ex av arten som hörts. Holkmärkningar vid fältstationen visade att blåmesen är klart i majoritet bland de holkbyggande arterna. Hägrar och fiskgjusar, 35 resp nio ex, fick sina ringar vid sjön Sommen. Från årets ringmärkningsverksamhet i övrigt bör nämnas märkningen av åtta unga svarttärnor vid en kolloni i Tåkern. En kull om tre strandskator som kläckts på en lokal vid norra sjöstranden ringmärktes.

Antalet ringmärkta arter under året inskränker sig till 41. Blåmesen är årets mest märkta fågel, 145 ex, och därmed är totalt 1242 blåmesar märkta vid Tåkern. Sammanlagt har 1970 ringmärkts 496 ex. Svarttärnan utgör årets enda nya art och därmed är antalet vid Tåkern ringmärkta arter uppe i 114. I arttabellen på omstående sida redovisas bara de arter som märkts under 1970. I sista spalten summeras totala antalet ringmärkningar av respektive fågelart, (1964-1970).

Bilaga till redogörelse för ringmärkningen vid Tåkerne
fältstation under år 1970

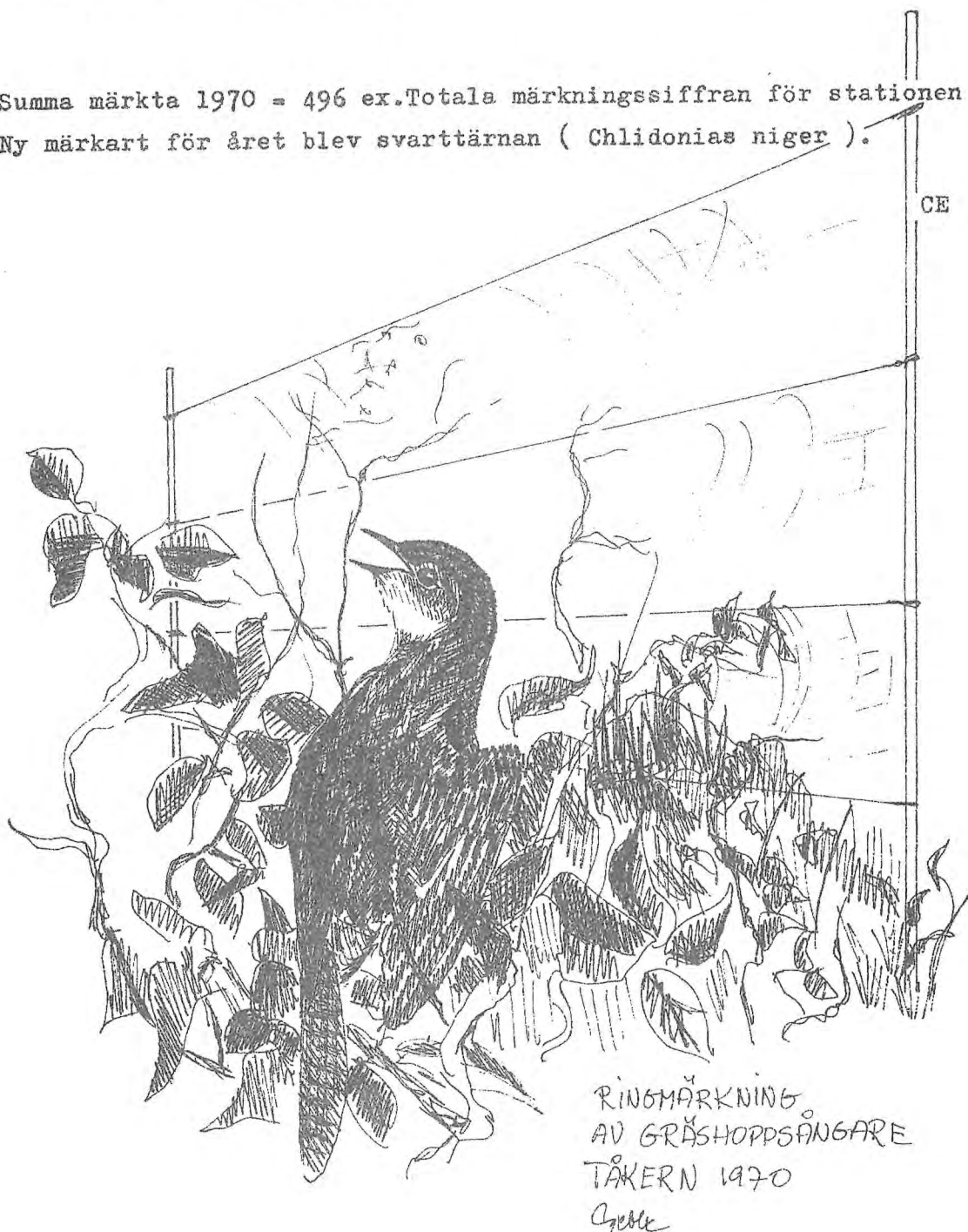
(Endast under året ringmärkta arter medtagna)

ARTER	Märkta 1970	Märkta 1964-70
Häger (<i>Ardea cinerea</i>)	35	120
Fiskgjuse (<i>Pandion haliaetus</i>)	9	52
Sothöna (<i>Fulica atra</i>)	2	11
Strandskata (<i>Haematopus ostralegus</i>)	3	4
Svarttärna (<i>Chlidonias niger</i>)	8	8
Tornsvala (<i>Apus apus</i>)	1	24
Göktyta (<i>Jynx torquilla</i>)	5	14
Skata (<i>Pica pica</i>)	4	45
Talgoxe (<i>Parus major</i>)	48	824
Blåmes (<i>Parus caeruleus</i>)	145	1242
Entita (<i>Parus palustris</i>)	3	82
Talltita (<i>Parus atricapillus</i>)	5	82
Stjärtmes (<i>Aegithalos caudatus</i>)	2	72
Trädkrypare (<i>Certhia familiaris</i>)	3	10
Gärdsmyg (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	1	4
Björktrast (<i>Turdus pilaris</i>)	5	124
Taltrast (<i>Turdus philomelos</i>)	6	64
Rödvingetrast (<i>Turdus musicus</i>)	1	31
Koltrast (<i>Turdus merula</i>)	4	87
Rödhake (<i>Erithacus rubecula</i>)	42	380
Gräshoppsångare (<i>Locustella naevia</i>)	8	17
Rörsångare (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	3	727
Sävsångare (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	4	344
Svarthätta (<i>Sylvia atricapilla</i>)	1	64
Trädgårdssångare (<i>Sylvia borin</i>)	1	173
Ärtsångare (<i>Sylvia curruca</i>)	1	46
Lövsångare (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	22	1008
Grensångare (<i>Phylloscopus collybita</i>)	2	13
Kungsfågel (<i>Regulus regulus</i>)	21	62
Grå flugsnappare (<i>Muscicapa striata</i>)	1	41
Svartvit flugsnappare (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	38	365
Järnsparv (<i>Prunella modularis</i>)	1	33
Sädesärta (<i>Motacilla alba</i>)	5	322

Bilaga till redogörelse för ringmärkningen vid Tåkerns
fältstation under år 1970 (forts.)

ARTER	Märkta 1970	Märkta 1964-70
Stare (<i>Sturnus vulgaris</i>)	6	159
Grönfink (<i>Chloris chloris</i>)	20	244
Hämpling (<i>Carduelis cannabina</i>)	2	43
Domherre (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	5	122
Bofink (<i>Fringilla coelebs</i>)	1	125
Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)	2	26
Sävspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	19	766
Pilfink (<i>Passer montanus</i>)	1	460

Summa märkta 1970 = 496 ex. Totala märkningssiffran för stationen 10 573 ex.
Ny märkart för året blev svarttärnan (*Chlidonias niger*).

Iakttagelser vid Tåkern under år 1970

Text - Christer Elderud -
Teckning - Gunnar Gebbe Björkman -

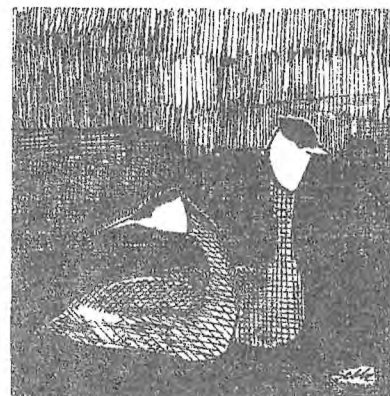
Observationerna nedan är gjorda i och omkring Tåkern under 1970. Uppgifterna är delvis hämtade ur fältstationens dagbok men även observationer som aldrig blivit införda där har medtagits i den mån de bringats till kännedom. Som vanligt gör denna årsredovisning inte anspråk på att vara fullständig. Åtskilliga iakttagelser blir aldrig meddelade, i varje fall inte i tid för att kunna komma med. Vissa arter som normalt borde finnas under denna rubrik har redovisats separat på annan plats i detta meddelande.

Storlom (*Gavia arctica*) såg vid ett par tillfällen under året bl a så sent som 24 maj då ett ex flög över sjön.

Av doppingar i Tåkern har samtliga arter utom smådoppingen häckat under 1970.

Mest glädjande är att gråhakedoppingen (*Podiceps griseigena*) uppträdde i överraskande stort antal med tanke på att den under de senaste åren endast

iakttagits sporadiskt. Inte mindre än sex par kunde konstateras häcka. Svarthakedoppingen håller för närvarande stammen jämfört med tidigare år och antalet par har beräknats till omkring 125. Svarthalsade doppingen (*Podiceps nigricollis*) konstaterades häcka med flera par. Smådoppingens (*Podiceps ruficollis*) förekomst i Tåkern är mycket ofullständigt

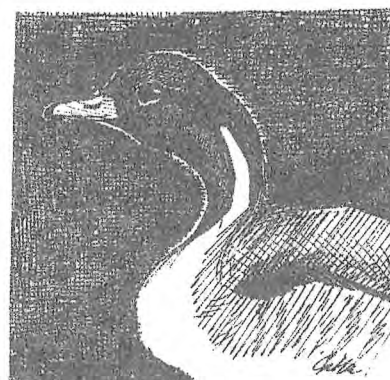

utredd. Arten har också med sina undanskymda vanor lätt att gömma sig i sjöns vegetationsdjungel. Under 1970 har inte någon observation verterligen gjorts i Tåkern.

gråhakedoppingar

Snatterand (*Anas strepera*) sågs vid ett par tillfällen, bl a 4 ex (2 par) i mitten av maj samt två hanar på samma lokal den 2 juni. " 2 ex" även 15 juni.

Stjärtanden (*Anas acuta*) häckade med minst ett par vid norra delen av sjön. Även en andra häckning misstänks men belegg för den gick aldrig att få. Häckning av stjärtand sker sporadiskt vid sjön men har under senare år inte förekommit enligt vad som är känt.

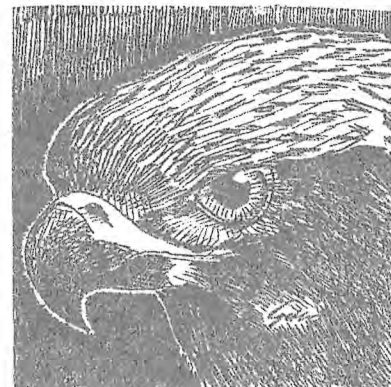
Brunanden (*Aythya ferina*) är omotsägligt Tåkerns karaktärsand. Som häckare är den samtidigt den vän-

stjärtand, hane

ligaste andfågeln med en uppskattad stam om ca 600 par.

Som ett tillägg till den separata redogörelsen angående gäss i Tåkernbygden må nämnas den fjällgås (*Anser erythropus*) som sågs vid Ramstad bland sädgäss den 4 oktober.

En mindre sångsvan (*Cygnus bewickii*) iaktogs vid Svålinge den 27 mars. Kungsörn (*Aquila chrysaetos*) uppträder numera regelbundet i Tåkernbygden från senhösten och hela vintern. Det rör sig dock inte om mer än två eller ibland tre exemplar. Örnarna jagar över väldiga slättvidder och uppträder därför på många lokaler varför antalet lätt överskattas. De ofta individuella dräkterna kan här vara till vägledning. Någon havsörn har inte blivit rapporterad sedd under året.

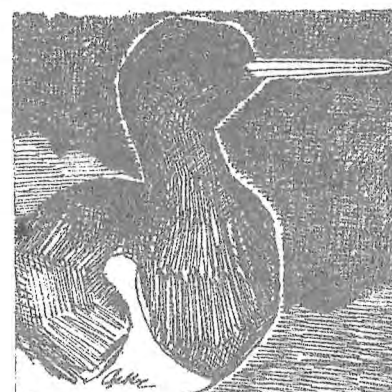
En bivräk blev sedd ovanligt sent nämligen den 4 oktober vid Väfversunda.

kungsörn

Lärkfalken (*Falco subbuteo*) uppträder vid sjön under juni-juli och häckning måste anses som sannolik på flera platser. Tornfalken (*Falco tinnunculus*) konstaterades häcka invid norra sjösidan och den 24 augusti var två ungfåglar på vingarna tillsammans med föräldrarna.

Småfläckiga sumphönan (*Porzana porzana*) visar åter en tendens att öka något jämfört med 1969 då antalet var nere i ett minimum.

Strandskatan (*Haematopus ostralegus*) häckade åter i år, detta för första gången med konstaterat två par. Paret vid norra sjösidan kläckte tre ungar av vilka samtliga ringmärktes. Det andra paret häckade på nordöstra stranden. Förutom häckfåglarna ses då och då enstaka eller små sällskap av strandskator vid sjön.

strandskata

Större strandpiparen (*Charadrius hiaticula*) är numera en sällsynt art under häckningssäsongen. Tillbakagång har kunnat konstateras år från år och 1970 häckade inte något par vid sjön. Orsaken till artens decimering är främst den igenväxning av stränderna som pågår sedan betesdriften upphört. Allt fler

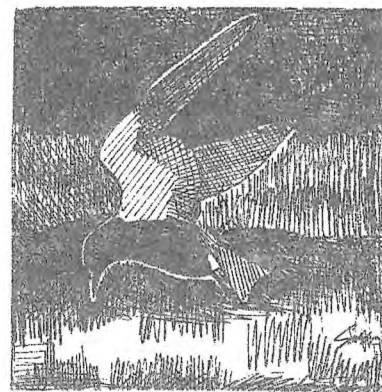
jordbruk drivs kreaturslöst vilket tydligt återspeglas på de forna betesmarkerna vid sjöstränderna.

Dubbelbeckasiner sågs såväl på våren som på hösten. Den 13 maj stöttes en beckasin av arten upp på Svanshals äng där den sågs vid upprepade tillfällen de närmaste dagarna. Den 23 augusti sågs två ex vid fältstationen.

Rödspov (*Limosa limosa*) sågs i maj dels vid Väfversunda den 20 samt vid Säby dagen därpå.

Såväl småsnäppor (*Calidris minuta*) som mosnäppor (*Calidris temminckii*) sågs den 21 maj. Tre småsnäppor uppehöll sig den dagen vid Säby medan två mosnäppor var synliga vid Sjötuna. Kärrsnäppor (*Calidris alpina*) häckar fortfarande på flera platser, bl a vid Sjötuna med omkring fem par. Den tycks inte vara lika känslig för strändernas igenväxning som st strandpiparen även om också kärrsnäppan minskat. En myrsnäppa (*Limicola falcinellus*) blev observerad under vårflyttning nämligen den 24 maj vid Yxstad strand.

En dvärgmåså (*Larus minutus*) blev uppmärksammas i en skrattnåskolloni den 27 maj. Till årets intressantaste fynd hör definitivt upptäckten av en svarttärnekolloni i Tåkern. Svarttärnan (*Chlidonias niger*) har årsvisst iakttagits och det kan inte uteslutas att den redan tidigare år häckat på samma plats. Kollonin omfattade sex par och av ungfågeln ringmärktes åtta stycken. Svarttärnorna förde en synnerligen tillbakadragen tillvaro. I närheten av svarttärnorna fanns en kolloni med ca 30 par fisktärnor (*Sterna hirundo*). Den första gästande skräntärnan uppenbarade sig i Tåkern den 26 april.

svarttärna

En väldig ansamling av ringduvor (*Columba palumbus*) noterades vid Gottorp i början av oktober. Flokken uppskattades av observatörerna innehålla omkring 8 000 individer.

Spillkråkor (*Dryocopus martius*) drar under höst och senvinter i strandskogen. Troligen är de nerflugna från Omberg.

Blåhake (*Luscinia svecica*) iaktogs under maj månad bl a den 8 och 13 då

en utfärgad hane sjöng vid fältstationen.

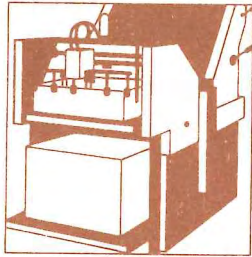
Gräshoppsångaren (*Locustella naevia*) har ökat mycket kraftigt vid Tåkern de senaste åren. Från 1969 har arten till i år återigen markant expanderat och minst ett 10-tal sjungande hanar har tillkommit. Totalt vid sjön sjöng under juni månad mellan 25 och 30 gräshoppsångare. Häckning har med största säkerhet ägt rum bl a vid Holmen. Åtta av de sjungande hanarna blev ringmärkta.

Trastsångaren (*Acrocephalus arundinaceus*) har upptäckts i påfallande stort antal under 1970. Omkring tio sjungande hanar lät höra sig i de väldiga vassarna främst i sjöns sydvästra del under maj månad. På ett ställe satt fyra hanar med mycket litet inbördes avstånd.

En sen observation av törnskata (*Lanius collurio*) gjordes vid Ramstad den 27 september.

Rosenfinken (*Carpodacus erythrinus*) har de senare åren uppträtt årsvisst i Tåkerns strandskog från början av juni månad. I år sjöng under några jundagar tre hanar vid fältstationen. Vid Hygnestad sågs såväl hane som hona under sådana omständigheter som gör häckning trolig. (Se inventeringsrapporten från karteringsområdet vid Hygnestad). Även vid Svälinge sjöng en rosenfink den 9 juni.

Även i år har bergfinkar (*Fringilla montifringilla*) stannat i Tåkerns strandskog ovanligt länge och observerats sjungande i slutet av maj månad bl a vid Svanshals udde. Tidigare år har såväl hane som hona av bergfink varit synliga omkring midsommartid och även observerats med bomaterial. Bergfinkens uppträdande i strandskogen runt Tåkern är värd all uppmärksamhet.

OMSLAGET TRYCKT Å
MJÖLBY BOKTRYCKERI AB
1970